

in cuius rebus ex-accidentibus non est. Sed in aliis, quae
admodum nisi in personis auctoritatis, qui non sibi principem posse
sunt, interponuntur esse leges, illuc non. A. J. H. H. P. G.
debet esse leges.

Tunc ut non si logi regulari
relate operari quinque etiam suam
comparati modicatu et certi
metit. **F**estum est huius ob-
Sequitur. **D**omini preceptum
dolum et misericordia. **S**ecundum est

Die **compteur** **industriel** **français**
W-**Alaud** **D-****Monte** **N-**
Industrie **française**
des **mines** **des** **travaux** **publics**

100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000
1001
1002
1003
1004
1005
1006
1007
1008
1009
1009
1010
1011
1012
1013
1014
1015
1016
1017
1018
1019
1019
1020
1021
1022
1023
1024
1025
1026
1027
1028
1029
1029
1030
1031
1032
1033
1034
1035
1036
1037
1038
1039
1039
1040
1041
1042
1043
1044
1045
1046
1047
1048
1049
1049
1050
1051
1052
1053
1054
1055
1056
1057
1058
1059
1059
1060
1061
1062
1063
1064
1065
1066
1067
1068
1069
1069
1070
1071
1072
1073
1074
1075
1076
1077
1078
1079
1079
1080
1081
1082
1083
1084
1085
1086
1087
1088
1089
1089
1090
1091
1092
1093
1094
1095
1096
1097
1098
1099
1100
1101
1102
1103
1104
1105
1106
1107
1108
1109
1109
1110
1111
1112
1113
1114
1115
1116
1117
1118
1119
1119
1120
1121
1122
1123
1124
1125
1126
1127
1128
1129
1129
1130
1131
1132
1133
1134
1135
1136
1137
1138
1139
1139
1140
1141
1142
1143
1144
1145
1146
1147
1148
1149
1149
1150
1151
1152
1153
1154
1155
1156
1157
1158
1159
1159
1160
1161
1162
1163
1164
1165
1166
1167
1168
1169
1169
1170
1171
1172
1173
1174
1175
1176
1177
1178
1179
1179
1180
1181
1182
1183
1184
1185
1186
1187
1188
1189
1189
1190
1191
1192
1193
1194
1195
1196
1197
1198
1199
1200
1201
1202
1203
1204
1205
1206
1207
1208
1209
1209
1210
1211
1212
1213
1214
1215
1216
1217
1218
1219
1219
1220
1221
1222
1223
1224
1225
1226
1227
1228
1229
1229
1230
1231
1232
1233
1234
1235
1236
1237
1238
1239
1239
1240
1241
1242
1243
1244
1245
1246
1247
1248
1249
1249
1250
1251
1252
1253
1254
1255
1256
1257
1258
1259
1259
1260
1261
1262
1263
1264
1265
1266
1267
1268
1269
1269
1270
1271
1272
1273
1274
1275
1276
1277
1278
1279
1279
1280
1281
1282
1283
1284
1285
1286
1287
1288
1289
1289
1290
1291
1292
1293
1294
1295
1296
1297
1298
1299
1300
1301
1302
1303
1304
1305
1306
1307
1308
1309
1309
1310
1311
1312
1313
1314
1315
1316
1317
1318
1319
1319
1320
1321
1322
1323
1324
1325
1326
1327
1328
1329
1329
1330
1331
1332
1333
1334
1335
1336
1337
1338
1339
1339
1340
1341
1342
1343
1344
1345
1346
1347
1348
1349
1349
1350
1351
1352
1353
1354
1355
1356
1357
1358
1359
1359
1360
1361
1362
1363
1364
1365
1366
1367
1368
1369
1369
1370
1371
1372
1373
1374
1375
1376
1377
1378
1379
1379
1380
1381
1382
1383
1384
1385
1386
1387
1388
1389
1389
1390
1391
1392
1393
1394
1395
1396
1397
1398
1399
1400
1401
1402
1403
1404
1405
1406
1407
1408
1409
1409
1410
1411
1412
1413
1414
1415
1416
1417
1418
1419
1419
1420
1421
1422
1423
1424
1425
1426
1427
1428
1429
1429
1430
1431
1432
1433
1434
1435
1436
1437
1438
1439
1439
1440
1441
1442
1443
1444
1445
1446
1447
1448
1449
1449
1450
1451
1452
1453
1454
1455
1456
1457
1458
1459
1459
1460
1461
1462
1463
1464
1465
1466
1467
1468
1469
1469
1470
1471
1472
1473
1474
1475
1476
1477
1478
1479
1479
1480
1481
1482
1483
1484
1485
1486
1487
1488
1489
1489
1490
1491
1492
1493
1494
1495
1496
1497
1498
1499
1500
1501
1502
1503
1504
1505
1506
1507
1508
1509
1509
1510
1511
1512
1513
1514
1515
1516
1517
1518
1519
1519
1520
1521
1522
1523
1524
1525
1526
1527
1528
1529
1529
1530
1531
1532
1533
1534
1535
1536
1537
1538
1539
1539
1540
1541
1542
1543
1544
1545
1546
1547
1548
1549
1549
1550
1551
1552
1553
1554
1555
1556
1557
1558
1559
1559
1560
1561
1562
1563
1564
1565
1566
1567
1568
1569
1569
1570
1571
1572
1573
1574
1575
1576
1577
1578
1579
1579
1580
1581
1582
1583
1584
1585
1586
1587
1588
1589
1589
1590
1591
1592
1593
1594
1595
1596
1597
1598
1599
1600
1601
1602
1603
1604
1605
1606
1607
1608
1609
1609
1610
1611
1612
1613
1614
1615
1616
1617
1618
1619
1619
1620
1621
1622
1623
1624
1625
1626
1627
1628
1629
1629
1630
1631
1632
1633
1634
1635
1636
1637
1638
1639
1639
1640
1641
1642
1643
1644
1645
1646
1647
1648
1649
1649
1650
1651
1652
1653
1654
1655
1656
1657
1658
1659
1659
1660
1661
1662
1663
1664
1665
1666
1667
1668
1669
1669
1670
1671
1672
1673
1674
1675
1676
1677
1678
1679
1679
1680
1681
1682
1683
1684
1685
1686
1687
1688
1689
1689
1690
1691
1692
1693
1694
1695
1696
1697
1698
1699
1700
1701
1702
1703
1704
1705
1706
1707
1708
1709
1709
1710
1711
1712
1713
1714
1715
1716
1717
1718
1719
1719
1720
1721
1722
1723
1724
1725
1726
1727
1728
1729
1729
1730
1731
1732
1733
1734
1735
1736
1737
1738
1739
1739
1740
1741
1742
1743
1744
1745
1746
1747
1748
1749
1749
1750
1751
1752
1753
1754
1755
1756
1757
1758
1759
1759
1760
1761
1762
1763
1764
1765
1766
1767
1768
1769
1769
1770
1771
1772
1773
1774
1775
1776
1777
1778
1779
1779
1780
1781
1782
1783
1784
1785
1786
1787
1788
1789
1789
1790
1791
1792
1793
1794
1795
1796
1797
1798
1799
1800
1801
1802
1803
1804
1805
1806
1807
1808
1809
1809
1810
1811
1812
1813
1814
1815
1816
1817
1818
1819
1819
1820
1821
1822
1823
1824
1825
1826
1827
1828
1829
1829
1830
1831
1832
1833
1834
1835
1836
1837
1838
1839
1839
1840
1841
1842
1843
1844
1845
1846
1847
1848
1849
1849
1850
1851
1852
1853
1854
1855
1856
1857
1858
1859
1859
1860
1861
1862
1863
1864
1865
1866
1867
1868
1869
1869
1870
1871
1872
1873
1874
1875
1876
1877
1878
1879
1879
1880
1881
1882
1883
1884
1885
1886
1887
1888
1889
1889
1890
1891
1892
1893
1894
1895
1896
1897
1898
1899
1900
1901
1902
1903
1904
1905
1906
1907
1908
1909
1909
1910
1911
1912
1913
1914
1915
1916
1917
1918
1919
1919
1920
1921
1922
1923
1924
1925
1926
1927
1928
1929
1929
1930
1931
1932
1933
1934
1935
1936
1937
1938
1939
1939
1940
1941
1942
1943
1944
1945
1946
1947
1948
1949
1949
1950
1951
1952
1953
1954
1955
1956
1957
1958
1959
1959
1960
1961
1962
1963
1964
1965
1966
1967
1968
1969
1969
1970
1971
1972
1973
1974
1975
1976
1977
1978
1979
1979
1980
1981
1982
1983
1984
1985
1986
1987
1988
1989
1989
1990
1991
1992
1993
1994
1995
1996
1997
1998
1999
2000
2001
2002
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2009
2010
2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
2018
2019
2019
2020
2021
2022
2023
2024
2025
2026
2027
2028
2029
2029
2030
2031
2032
2033
2034
2035
2036
2037
2038
2039
2039
2040
2041
2042
2043
2044
2045
2046
2047
2048
2049
2049
2050
2051
2052
2053
2054
2055
2056
2057
2058
2059
2059
2060
2061
2062
2063
2064
2065
2066
2067
2068
2069
2069
2070
2071
2072
2073
2074
2075
2076
2077
2078
2079
2079
2080
2081
2082
2083
2084
2085
2086
2087
2088
2089
2089
2090
2091
2092
2093
2094
2095
2096
2097
2098
2099
2100
2101
2102
2103
2104
2105
2106
2107
2108
2109
2109
2110
2111
2112
2113
2114
2115
2116
2117
2118
2119
2119
2120
2121
2122
2123
2124
2125
2126
2127
2128
2129
2129
2130
2131
2132
2133
2134
2135
2136
2137
2138
2139
2139
2140
2141
2142
2143
2144
2145
2146
2147
2148
2149
2149
2150
2151
2152
2153
2154
2155
2156
2157
2158
2159
2159
2160
2161
2162
2163
2164
2165
2166
2167
2168
2169
2169
2170
2171
2172
2173
2174
2175
2176
2177
2178
2179
2179
2180
2181
2182
2183
2184
2185

Hildegardus de Bingen
Hildegard - compo.
Hildegard - compo.
Hildegard - compo.

Auramova vestit, alle sue membra
fusca sunt, sed impulso longus
qualiter ambo fusa.
Temperatur enim sanguis.
Procul, aut certe operari est. **N**ecor
fusca sunt, ex quo plaga sui sens
est, scilicet se fusca ambiens. **T**emper-
atur enim sanguis.
Fusca sunt, putata fugere operari, non
distinguunt perhunc et infestum
fusca sunt ex causa latrone lacerata.

This image shows a vertical strip of aged, yellowed paper, likely from an old book cover or endpaper. A dark, textured binding strip runs vertically along the right edge of the paper. The paper has some minor discoloration and small brown spots (foxing).

卷之三

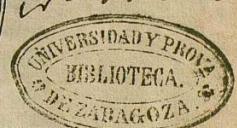
1542 1

Rodolphi Agricolæ

PHRISII, DE INVENTIONE
DIALECTICA LIB. III.

CVM Scholijs Ioannis Matthœi Phrissemij.
Loca item aliquot restituta.

jæst expurgatus

✓ 21.048.

PARISIIS.

Apud Guilielmum Richardum in pingui gallina
na è regi. ne collegij Cameracensis.

M. D. XLII.

Ex libris Antonij Longo de Alerz 84

Epitaphium Rodolphi

AGRICOLAE HERMOLAO

BARBARO AVTHORE.

Inuida clauerunt hoc marmore fata Rodolphum
Agricolam, Phrisii spemque decusque soli.
Scilicet hoc uiuo meruit Germania laudis
Quicquid habet Latium, Græcia quicquid habet.

Humanissimo ac inte-

GERRIMO VIRO DOMINO

Matthiae Vuagener, &dis D. Antonij apud
Coloniam Agrippinam preceptorи
dignissimo, Ioannes Mat-
thaeus Phrissemius. S. D.

ENTIO non defuturos mibi, vir huma-
nissime, qui quod dici à Græcis solet, nihil
referre, si ne planè inimicus an importune
benevolus, id in neminem perinde atque in
me hoc tempore censem dicí posse: neque
fortasse immerito. Impulit enim hūc me amor erga te meus,
impulit singularis quædam tui benevolentia: ut quæ Scholia
per æstatem hanc succisiuis (ut aiunt) operis non tam scri-
psi, quam effudi in Dialetica Rodolphi Agricolæ, ea & de-
dicarem tibi, & sub tuo nomine, si quam forsan ea re utili-
tatem studiosis afferre possem, sine rem in uulgam prodire.
Sed enim quis non uideat, q̄ bic importunus sit amor? quam
non apta temporis benevolentia? Solent alijs, si cui suas uigili-
as nuncupant, ea id facere de causa, ut illius, cui eas inscri-
bunt, nomine reddant illustrius, posterisque commendent. Ego,
tantum abest ut splendorem aliquem accessurum hinc credam
nomini tuo, ut uerear etiam ne quid existimationi decedat,
nēc minore alijs posthac tui admiratione teneantur, quod nō
magis te susplexerim ego, quam ut tam uile hoc manuscu-
lum uel inuito obtruderem: haud secus, atque rustici qui-
dam ineptiores solent, qui cùm egregie à se honoratum uo-

A ij

*agro amico exhibito super
habbo in pomu m p i p ababo
arx perges p 24 rego*

luni hospitem aliquem, ita illum licet inuitum deprecantemq; pyris, malis, alijsque id genus nugs à se oneratum dimitunt, ut nec ponderi ferendo ullo modo sit par, & omnino non habere hospitem ruri malit, quam eiusmodi subinde xenij honorari. Et praestabat id quidem. Quanquam et in accipiendo liberalitatem quandam inesse aint, putantque non minus regium esse, parua interim ab amicis tenuioribus, ex porrecta hilarique fronte cum offeruntur accipere, quam uel maxima dare. Ita laudari solet magnus ille Persarū rex Artaxerxes, cognomento Memor: qui cum rusticus ei, nescio quis, aquam utraque manu è proximo haustam flumine obtulisset, benigno illam iucundoque uultu accepit: & de rustico altero, ingens sibi malum porrigenti, Per solem (inquit) hic uiris mibi esse uidetur, qui ex parua etiam urbe magnam possit efficere: animum uidelicet eius à quo dabatur magis spectandum ratus, quam quod offerebatur munus. Quod ego ut et te facturum nunc sperem, tua isthac toties iam cognita mibi spem facit humanitas: cui uni assinges licet, quicquid à me peccatum hic est, quando sola ea hos nobis animos fecit, ut quod affectus uocabat, quod inclinabat uoluntas, ab eo ne nos pudor aliquis renocaret. Hoc si intellexero non fuisse usquequaque ingratis tibi, causa erit profecto, quamobrem ipse mibi debeam non immixtū gratulari: ut cui tanto ea res futura sit gravior, tanto maius gaudium allatura, quanto minus, ullis meis in te meritis datum id erit. Neque abs te petiturus sum aliud praeterea quicquam, nisi ut aliis per hoc comediatiora esse hæc finas, quod nō sint exclusa à te, agi; gratias tibi, si quis forsitan existet è multis unus, qui nō omniē planè operam his legendis perdidisse se arbitretur. Nā patrocino

cuiusquam uel ob id mibi credo non fore opus, quod hæc mibi etiam ipsi humiliora uidentur, quam aduersus quæ uires suas experiri uelit aliquis ex alio eruditorum. Quocirca satis (ut dixi) erit sub testium recipi: satis erit, munus hoc levidente non excludi à te. Et qua id fronte excludas, pro quo etiam est cur habeas gratiam, quoquo tandem tu id animo complectare? Placebit enim, eo ipso gratia babenda erit quod placeat. Non placbit, nihilominus erit quamobrem mibi habeas gratiam tu, cui semel ego documento futurus sim importunitate bac mea, obesse etiam solere nonnunquam humanitatem nimiam: atque proinde ita esse banc temperandan in posterum, ut ne alijs quoque idoneus uideare, quem & ipsi, meum exemplum secuti, eiusmodi xeniolis non tam hñorent quam onerent. Vale Colonie, Anno 1523. Nonnis Augusti.

Argumentum operis.

Eliquum est, ut de argumento operis pauca dicamus. Nam de utilitate vel ob hoc mihi nihil dicendum est in præfentia, quod certum illud esse sciām apud studiosos omnes, non posse illud non utilissimum esse, à quo isti bona ingenia tanope re studient auocare. Fiet autem id non incommodo, si quemdam paulo altius repeteo, à vulgarissima illa atria diuisione incipiamus.

R Arium igitur (inquit) tria in uniuersum sunt genera, siquidē aliae earum ad cognoscendas rerum naturas, aliae ad ritum formandas, aliae ad artificium orationis dicendique regulas pertinent. Primi generis quae sunt, ea à Gracis physice, à Latinis naturales dicuntur. Quae secundum, has illi ethicas, nos morales vocamus. Quae tertii, eas & quas illi, quod circa orationis artificium pertinent, appellant: ex nostris sunt qui vocent rationales.

Iam in omni oratione, quæ modo digna sit legi, tria hæc exiguntur, ut sic clementata, ut elegans, ut probabilia. Quocirca tres etiam artes circa huius curam verlanter, Grammatica, Dialectica, & Rhetorica: quarum prima, quo modo emendatè loquuntur docet:

altera, quo modo probabiliter; terciā, quo modo politè atque ornatè seu eleganter.

Claret ergo ex ijs, Dialecticā in effe arem probabiliter de vna quaque re differendi, Dialectica quid;

quatenus natura eius rei qua de agitur probabilitatis est capax.

Arium tria gen-

era.

Tria in oratione

exiguntur, ut clementata,

ut elegans, ut probabilia.

Quocirca tres etiam artes circa huius curam verlanter,

Grammati-

cica, Dialec-

tica, & Rhetorica:

quarum prima,

quo modo emendatè loquuntur docet:

altera, quo modo probabiliter;

terciā, quo modo politè atque ornatè seu eleganter.

Claret ergo ex ijs,

Dialecticā in effe

arem probabiliter de vna quaque re differendi,

Dialectica quid;

quatenus natura eius rei qua de agitur probabilitatis est capax.

A iii

Duo necessaria
differentia.

Qui quis autem probabili uti vult oratione de re aliqua, ei duo cum primis necessaria sunt: alterum, ut inueniat ea quibus res proposita in hanc aut illam partem probari queat; alterum, ut inueniat illa velut indice quodam prober, conuenientiae instituto suo an non conueniant: ne qua fuit aut deceperit inter dicendum suboratur.

Dialectica par-
tes duas.

Hinc fit, ut tota haec differendi facultas, quam Dialecticus dicimus, in duas didicuntur partes, unam inueniendi, alteram iudicandi. Inueniendi pars est, quae certos quodam ostendit locos, e quibus velut thesauros quibusdam, in rem quamvis confirmandam refellendam argumenta ducantur. Iudicandi quae formulas ac precepta quedam argumentandi tradidit quibus ceu perpendiculariter atque normis quibusdam facile explores, idonea sunt argumenta que inuenientur instituto tuo an non idonea, profert an officiant magis, apta sunt an inepta. Neque enim et querenti qui quicunq; primum occurrit, ita & comodissimum erit in causam eam, de qua erit dicendum nobis: non magis, quam aut lapidis cuius temere oblatus, ad unam quamvis adscitum parte fulcitur, est aperte aut universis morborum generibus, una aliquo salubris est medicina. Ergo quemadmodum fabri nihil nisi examinatum exploratumque prius operi suo solent inferre: ne nos quidem temere vinumquidius operi nostro, hoc est oratione qui fidem facere volumus, infulcire debemus: sed velut delectu quodam inspicienda omnia optima eligenda.

Quam Dialecti-
ca parte tradat
Rodolphus.
Primo libro que-
doceantur.

Harum partium quemadmodum prior, ita & difficillior ea est, quia docetur inuenientio. Quicunque etiam hanc sibi initio explicandam existimauit Rodolphus, deinde tradidisse & alteram, si vita longior contigisset.

Porro intentionem continent loci quidam. Ut enim piscator, venator, ainceps certos quodam definitosque locos habere solet, in quibus eti non semper, tamen plerisque id quod querunt inueniant: ita & Dialecticus certos quodam habeat locos oportet, e quibus ceu latebris quibusdam argumenta in rem omnem dicuntur. Atq; hos locos primo libro copiosissime describit Rodolphus, singulos ita explicans ac didicentes, ut faciliter quoque duci in rem quamvis possit discipulatur.

Sed enim tanquam militi parvum prothorita sunt quamlibet bona arma, qui quemadmodum et tendum ijs sit armisignore: ita ne loci quidem utilitatem aliquam afferent nobis, nisi qua via, quoque modo, ex ijs copia dicuntur sit paranda sciamus. Hac causa fuit, cur secundum librum adscrivit de locorum ypsi. Etiam si in eodem libro traduntur & alia multa, quemadmodum cum ad eum locum ventum erit, dicimus.

Fuit autem hoc sapientu, ut parum admodum profuerit causa docuisse, nisi preterea & affectibus mouatur auditor, & voluntate quadam demulcentur, ac ne doceri quia dem causa commode queat, nisi qua inuenita a nobis sunt, ea sic disponantur, ut finis ad fidem facienda idonea. Proinde accessit his liber tertius, quo de his tribus ita distinxit Rodolphus, vt nec eruditus nec elegans tuis ijs de rebus differi posset. Estque res planè digna, cuius cum primis ratio habeatur ab eo, qui cum laude aliqua vel dicere vel scribere velit, & quod cupiat dicendo efficere. Quid enim admirabilius, quid potenterius, quid efficacius, quid & in spem cum libertate erigere homines, & in metu deinceps, & letitia ipsos sibi auferre, & dolorosum lachrymamque vel iniurias exprimere? deinceps dicendo confeui illud, ut non cum velint ipsi, sed cum tibi libeat, interficiantur, indignentur, iniuriantur, irascantur? Quid dulcius, quid incedius, quam honesta quodam voluntate ita afficer animos hominum, ut quamobrem ita afficiantur ipsi negligant, & tamen afficiantur: itaque extra te positi sunt, ut cum nulla sit manendi necessitas, tamen perinde ut si catena illa Herculis Gallici alligata fuit, dicere à dicente non queant? Quid orationis, quid decentius, quam longo labore inuenita sunt, ea sic collocare, ut pulcherrimo omnia ordine tanquam in domo diligentis patris familiæ disposita videantur? Atque haec sunt quae cum alijs quibusdam non copiose minus, quam eruditus tertio libro docet Rodolphus: ne quis rerum ignorans, ea modo de causa minoris puet facienda haec, quod non habet eadem Petrus Hispanus.

Qua secundo.

Qua tertio.

affectu quoque facias

Rodolphus Agricola

PLINIO SVO S. D. P.

A

Bsolui tandem libros, quos de inuentione Dialectica tuo suaui rogatusq; aggressus sum scribere. Scis tu quidem eos partim parati iter, partim in itinere, excidiisse mibi uerius, q; scriptos esse. Suntq; unii tibi scripti, cui si satisfacent, defuncti erunt munere suo. Non addo buc si non satisfacent, quippe cum tibi benevolentia nostra, omnes etiam nugas meas approbare possit. Quanquam autem unii tibi destinauerim eos, ut qui populi os iudiciumque in re praesertim tam scrupulosa reformidem: memor tamen eius quod dici solet, oratore nulla alia re tam excitari ad dicendum, quam abundantium corona, scripsi eos tanquam populum mibi lectorē adhibitus, quod maiorem ipse mibi dilectionē sollicitudinemq; operis circundarem, minisque indulgerem desidie causis, & conarer (si quā possem) non solum iudici tibi fidere, sed in causa p̄spem aliquā habere. Quid si quemadmodum Lucilius dicebat, Consentinis & Tarentinis se scribere, sic ego possem dicere, solis me Phrisius meis ita scriptisse, minus esset uerendum fortasse, ut populum admitteremus. Nunc quando studiorum partem, mentione potius q; usū perulgatam, tractauimus more minime perulgato, & contra ueterē uulgatā tamque persuasionē ausus nonnūq; sum liberē proferre, quid mibi uideretur: multorū fortasse subeūda nobis esset censura. Quid si quis eos in manus sumperit, uel Philosophus, uel ex magnis professoribus his patronis que lingua latīna: quid ni?

A iiiij

nōnne tibi protinus uideris audire. Quis nouus hic nostris
succēdit sedibus hospes? Ergo (ut initio dixi) tibi destinati, ti-
bi dediti sunt. Hæc opera tibi est impēsa. Et quæ admodū secū-
dum iuris consultos, filius qui in adoptionem datur, omnia san-
guinis gentisque exult iura, & in alterius transit nomen: alius
in eū uitæ necisque accipit potestate: sic ego istos manu mea
emissos, tuo posthac permitto arbitrio. Ego omnem pro eis
sollicitudinem depono: tu si uoles, emittes. Q[uod] si bene cesse-
rit, nec laudem putabo meam: nec dedecus, si secus: tuum in
urranque partem estimabitur consiliū. ego dicar obsequutus
tibi, dicar præstissime quod potuerim, plurimum certe si po-
tuissim præstaturus. Cæterum in hoc opere, præterquam p[ro]filiū
exercui, plane nideor mibi operam perdidisse. Nā ni-
si quis meliores literas attigerit, non uideo magnopere quid
possit prodeſſe ei propter multitudinem exēplorum, que ab
eruditioribus scriptoribus erat eruenda, & idcirco neglige-
tur ab eis, ut qui balbi præter balba nihil intelligent. Cōtrā,
corum qui eruditū sunt, uel uideri uolunt, quotusquisque nulla
artis præcepta attingit, aut si attingat, nōnne tibi uideris ad
primum protinus conſpectum audire, unde nobis ex ultima
barbarie nouus Anacharsis iste, qui post Aristoteles, Cice-
rones, Quintilianos, aliquid inuenturum se credat? Q[uem]ad-
modū apud poetā tamē scriptum est, Viciturus geniū de-
bet habere liber: Ita multos libros hoc solo credo uiuere,
quia geniū habeat. Qui si nobis sit, uiuemus etiā: sin minus,
feram & quo animo interitum eius, quem tot tamque præcla-
ra subierunt ingenia, quibus ut laborem eruditio[n]is diligen-
tiaeque suæ impartirent, mortalium ignavia fuit indigna.
Vale.

SCHOLIA IN EPISTOLAM PRAE-
CEDENTEM.

Bisoli tandem, IScopus totius huius epistola: hic est quamquam hi
de inuentione Dialektica libri, vii Plinio scripti definiti: sint, nō
minor tamen cura eos elaboratos esse, quān si euulgandi sint om-
nibus, quo circa eis ipse premi eos quān edī malit, facere tamen ī
potestatem Plinio, ut pro luo is arbitratu, eos vel emittat vel suppi-
mat. Porro qui sit Plinius is, cui hōce libros dedicauit Rodolphus, ipse in epistola quadā
ad Jacobum Barbarianū, hisverbus docet. Eft oppidum inquit, vicini nobis, quod Cam-
pos vocant. Eō pridie decollationis Baptis[ti], negotiū ciuitatis, tum animi quācō leua
di ciuitate, domo profectus eram. Illic rediuntur mihi littere ex Theoderico Plinio, orna-
to homine, & mei amantissimi, qui tunc ciuitate doctor in primis eruditus, i[us] consilio est
comitis Palatini. Credo te vidisse illum superiore anno, in comitatu domini Augusti, c[on]f[er]i
quia perpetuo magistrum Adolphum nostrum affec[t]ab[us] aut, iuuenis decora facie, & fla-
uis crispantibus capillis insignis. Hæc Rodolphus. Ego conjectura quadam adducor,
ut credam cum Plinio hoc in Italia familiariter vñ cōspicere, cum ingenii excelsitudi cauta
ageret Ferraria. Scis tu quidē eos partim parati iter. Fui ego aliquando in ea opinione, In quo itinere hi
ut putare ēeo de itinere hic logui Rodolphū, quod cū Iohā Dalburgi episcopo VVor-
maciē fecit. Romanū, cum is à Philippo comite Palatino orator missus esset ad sumnum
pontificis Innocentiu[m] eius nominis octauum, nouam illi gratulatūrū dignitatū. Sed
cum in epistola quadam quā Groning ex adiuv agens Rodolphus scripsit ad Alexandru[m]
Hegum, mentio horum librorum fiat, & in alia item epistola ad Jacobum Barbarianū,
cui titulus est de formando studio, neccellini profecto est, ante profectionem illam ab-
folutos eos fuisse: cun & posterior hæc epistola ante annum miffa fuerit ex Heidelbergā,
quām oratio illa que inter Rodolphi opuscula extat, apud Innocentium habita fit.
modo ne lectori imponat aſcriptus vtroque annoru numerus. Q[uod] ut si ita, ex ea ta-
men epistola que est ad Hegum, fatus constat ante id temporis scriptos fuisse. Mihi dā
rem expendo diligenter de itinere eo loqui videat, quo ex Italia, vbi aliquot iam an-
nos absuratur, est reuenerat in Phrygiis. Quāquam vtinam de tempore quo scripti sint parū
conferat, libri omnes extant. Excidisse mihi verius quān scriptos eſſe. JExcidere.
ea dicuntur, que subito negue confidate fatis effusa, rudi implitique adiuv, in alle-
nas manus pertemunt. Hinc Antonius apud Ciceronem libro de oratore primo, Tum
ego (inquit) hac eadem opinione adducet, scripti etiam illud quodam in libello, qui
me imprudente & inuite excidit, & peruenit in manus hominum. Et apud eundem
Crasius, Petimus ab Antonio, inquit, ut ea que confinxerit, neque adhuc prouidit, ex quib[us]
vnū librum excidisse iam biduum quetus est, explicet nobis, & illa dicendi my-
steria enuntiat. Ac rursus in eodem opere, libros Rhetoriconu[m] iuueni fibi ex cilice Ci-
cero ait. Oratorem nulla alia re &c.] Quid in excitando oratore possit corona altâ-
tum, Cicero explicat in libro de claris oratoribus, vbi post multa alia, Nec enim posset
idem (inquit) Demophenes dicere, quod dixisse Antimachum clarum poētam ferunt, qui
cum connotatis auditoribus legeret eis magnū illud quod nouissimum volumen suum, & cū
legemus omnes præter Platone[m] reliquist[er] Legam, inquit, nihil minus: Plato enim
nihil virus est in star[m] multorum milium. Et recte. Poëma enim reconditione, paucorum ap-
probacione oratio popularis astenuit vulgi debet moueri. At si eundem hunc Platonom
vnu[m] auditore habetur Demophenes, cū illi reliquias à ceteris, verbum facere non posset.
Quid tu Brute posseſſe, si te, vt Curionem quondam, concio reliquist[er]? Ego vero, in-
quit ille, ut me tibi indicem, in eis etiam causis, in quibus omnis nobis res cum di-
lucilijs satyrici cibus est, non cum populo, tamen si à corona reliquias sim, non queam dicere. Q[uod] poëta verbum
si quæmadnodum Lucilius dicere solebat.] Aemulatus est locum Ciceronis primo libro

RODOL. AGRIC. DE INVENT.

*de docere orationem, ut non moueat, non delebet: mouere aut
delectare, ut non doceat, non posse.* Itaq; precantes, conque-
rentes, sed & interrogates quoq; quanquam aliud agere ui-
dentur, hoc tamen primum efficunt, ut discant audientes, cu-
ius desiderio teneantur, quo urgeantur dolore, quid sit quo d

Duplices de
ratio:de
fusius lib.
12. & seq.

scire uelint. Docemus autem nonnunquam hoc tantum pa-
r. ut intelligat auditor: quandoque, ut fiat illi fides. Fidem
facimus, uel credenti, & uel sponte sequentem ducimus: uel
peruincimus non credentem, atq; repugnantem trahimus. Al-
terum expositione fit, alterū argumentatione conficitur. Ex positionem uoco orationem, quæ solum dicentis mētem expli-
cat, nullo, quo fides audienti fiat, adhibito. Argumentationē uero, orationem, qua quis rei de qua dicit fidem facere cona-
tur. Cum uero nulli dubiae rei queat ex se cōstare fides,
sed ex alijs quibusdam notioribus atque magis exploratis de

~~et fardio liby~~ Cur loci inuicti.

*anis omnib. inquit Cicero) probabile inuenit ad faciendam fidem ex-
coigitent: alijs contrâ hebetiore mentis ui, ad rerum obtutum
caligent, et uelut uil uel serô quid queque de re dici posbit,
inuenire queant: utilissimum uidentur fecisse, qui sedes quaf-
dam argumentorû (quos locos dixerunt) excogituere: quo-
rum admonitu, uelut signis quibusdam, circuferremus per ip-
sas res animum, et quid esset in unaquaq; probabile aptuq;
instituto orationis nostræ, perspiceremus. Vt iles autê ef-*

*Locorū dialecti
corum vītātis.* *ius res auctiūm, & quid est in unaquaq; probabili aptiūq;
instituto orationis nostrae, perspicere emus. Vtilem autē es-
se hanc locorum rationem apparet, cum magna parti huma-
norū studiorū (atque) quādoquidem pleraq; in ambiguo hæret,
et dissidentium certaminib; sunt exposita. Exigua enim
portio corum quæ discimus certa et immota est, adeoque si
Acadēmia credimus, hoc solū scimus quod nibil scimus. Cer-
pissim⁹*

finis sic sacerdos et sacerdotis poterit
cogitare et quod sit sacerdos sacerdotis open
tus et subversoribus et lapidatoribus et
martyribus sed peregrinari et regnare
et non regnare efficiat se ut ipse

DIALECT. LIB. I.

pleraque, pro cuiusq; ingenio, ut accōmodatissimē ad pro-
bandū quīque excogitare potuerit, aliō atq; aliō trahuntur.) Tūm uero eis prācipue confert, qui tractant illa, quo-
rum nullæ traditæ sunt artes. dico, qui consilio rem publicam
gubernant: quos de pace, bello, ceterisq; ciuitatis negotiis in
rem præsentem, sepe senatui, sepe populo fidem facere opor-
tet, quīq; in iudiciis item accusare, defendere, petere, abnue-
re, quīque populum docere iustitiam, religionem, pietatem, in
professo habent. Quanquam enim ex istorum nonnulla com-
prehensa sint artibus, subtiliora tamen illa ex medijs scho-
lis deductā, uelut exilia nimii, uel non intrant crassiōres uul-
gi animos, uel non barent: rudioribus ex medio deprimi-
ptis tanquam popularibus robustioribusq; mouentur magis.
Ut delicatiōres aures lyra ciubarā delectat, ita militē non
nisi tuba accenderis. Crassis enim (quod in prouerbio est)

*Crassa conueniunt. Nec instruere solum os facultas ista, & CIC. 3. de oratione
tantum dicendi copiam subministrare, sed prouidetiam ani-*

mi, et recte consulendi quoq; aperire viam uidetur. Quādo
non alia re prudentiam constare apparet, quām perfficer
quid in quaq; re sit possum, et consentanea repugnantiaq;
et quid quidq; ducat, quidue euenire possit, colligere. Iudicio
suerint duo utriusque linguae disertissimi, Demosthenes et
Cicero: quorum ut prouidentissima fuit oratio, ita quāquam
nonnulla emuli reprehendenda sibi in ipsorum uita sumpe-
re, consiliorum tamen prudentiæ laus ipsis est uel inuidia
consentiente concessa. Namque dicere prudenter, nisi qui pu-
denter cogitarit, nō potest. Fit enim, ut quod prouiderit quis,
non faciat: dicit certe quod non prouiderit nemo. Sed hæc de
origine locorum, deque ipsorum utilitate, hactenus prefa-
tos esse sufficiat.

B ü

RODOL. AGRIC. DE INVENT.

Idem Cic. libro
de opt. genere
Orat.

**Ad tria vtile s
loci.**

Ἐκατοντάρχια
Academicorum.
Socratis verbū.

**De fortuna Ale
xandri, & in a-
pophtegmatis.**

Quintilianus li-
bro.12.cap.14. id
g.

Gellius lib. II.
cap. 9.

Macrobius lib.
2. &c. 7.
Gellius lib. 12.
cap. 12.

CQuo^e quibus probandis conueniant, quomodo inueniēdum dijudicandū est: medium seu argumentum, & quid locus. C A P. II.

A.P. II.

Q Vando igitur de locis dicturi sumus, commodissimum fuerit desinere quid sit locus. Id, quò cuncta magis in aperto sint, altius repetentes, paulò uberiori explicemus. Dictum est nobis paulo dante, nullam rem de qua ambiguitat, ipsam per se probari posse. quod clarius sanc-

arbitror esse, quam ut ostendendum sit, non minus, quam tene-
bras si uisum oculorumque admittere debeant, illato alicunde lu-
mine indigere. Relinquitur ergo, quicquid confirmandum est,
ex aliquo alio fidem asequi. Nec tamen probandis omnibus
omnia conueniunt. Quid enim differenti de optimo ciuitatis
statu, et utilius ne sit eam principis unius arbitrio, quam po-
puli consensu regi profuerit scire, respirant nec ne sub aqua dum.
pices? Quid item suadetem Caesar iuferat bellum Pompei,
adiuerterit, ecquid habitent ex aduersa nobis regione or-
bis terrarum homines, quos artixboras Graeci vocant? Itaque
differentibus à re praesenti abhorrentia, neque ulla ex parte
conuentia instituto orationis sue, dici solet, Quorsum hac?
Et, Video quid dicas, quid uelis dicere non video. Quin-
quam autem sit apud Aristotalem, omne uerum uero conser-
tire, neque possint plura uera discrepantia esse: aliud tamen
est consentire ipsa, aliud fidem astrarere. Ergo ut ad alte-
rius confirmationem aliquid poscit adhiberi, conuentu qua-
dam ratione, et uelut cognatum esse oportet illi cui proban-
do adhibetur: talèque uideri, ut non subsistere res sine illo, si
affirmes: non subuerti, si neges, * possit. Id quòd facilius acci-
pi poscit, crassiore quidem sed apertiore exemplo ostenda-
mus. Videmus in metienda rerum magnitudine, si duo sint
proposita quæ aequalia esse uel in aequalia ostendere uelimus,
si huiusmodi res sint, ut applicari altera alteri nequeat, ac-
cipitur tertium aliquid, quod poscit utrique adhiberi: neque
temere illud aut quoduis, sed quod alteri saltu illorum sit
aequalis. Id deinde alteri adhibitum si fuerit, et illi aequalis,
iam aequalia illa inter se dicimus: si aequalis, in aequalia.

ROD. AGRIC. DE INVENT.

Quem in modum
inuenient diu
dicendumque sit inter se nescie, uelis perspicere, si sint eiusmodi, ut quæadmo-
dum magnitudines diximus applicari non posse, sic et ista
consentanea sint an dissentanea, ex ipsis perspicere nequeat, ne-
cessè est tertium aliquid inuenias, quod alteri horum con-
sentaneum esse certum sit. idque alteri deinde comparatum,
proinde ut illi fuerit consentaneum uel dissentaneum, ita esse in-
ter se ambo, qua proposita fuerant, sciamus. Id tertium, tum
medium argumentationis dicitur, quoniam proposita uelut extre-
ma duo coniungit, tū quia probabiliter propositis iungitur, in-
strumetum, est facienda de illis fidei, vocatur argumentum.

Hanc partem excogitandi uel medium argumentti, vocant diale-
tici invenzione. Altera est pars, que indicandi vocatur. Ea cu-
m' oportet, de
inde que ap-
plicent corn-
gat, ut ad lineam
applicandus est
pba, non adla-
diminea. si pba debeat esse, necesse est certa et firma sit: q' si aut ex-
tendi posit, aut in arctu cōtrahi, et quæadmodum ait Aristot-

AGRIC. DE INVENT.

Intuitē ergo illa quæ dixi de ea, nō latebit uerū esse quod proposuimus, omnia quæ uel pro re quaq; uel cōtrā dicūtur, cobārere, & esse ea quadā (ut ita dicam) naturā societate cōmūcta. Res autē numero sunt immensa, & prouide immensa quoq; proprietas atque diuersitas earū. Quod fit, ut omnia quæ singulis conueniat aut discrepent, sigillatim nulla oratio, nulla uis mētis humana posuit cōplecti. Inest tamen omnibus,

RODOL. AGRIC. DE INVENT.

tamen si suis quaque discreta sint notis, communis quedam habitudo, & cuncta ad naturae tendunt similitudinem, ut q[uod] est omnibus substantia quedam sua, omnia ex aliquibus oriuntur causis, & omnia aliquid efficiunt. Ingeniosissimi itaq[ue] virorum, ex effusa illa rerum uarietate, communia ista capita, ut substantiam, causam, euentum, queque reliqua mox dicemus, exciperemus. ut cum ad considerandum rem quampidam animum aduertissemus, sequentes ista, statim per omnem rei naturam et partes, perque omnia consentanea et dissidentia iremus, et duceremus inde argumentum propositis rebus accommodatum. Hac igitur communia, quia perinde ut quicquid dici ulla de re potest, ita argumenta omnia intra se continent, idcirco locos uocauerunt, quod in eis uelut receptu et thesauro quedam omnia facienda fidei instrumenta sunt deposita. Non ergo aliud est locus, quam communis quedam rei nota, cuius admonitus, quid in qua re probabile sit, potest inueniri. Sit ergo nobis locus hoc pacto definitus.

Loci cuius appellatur. Ceremus inde argumentum propositis rebus accommodatum. Hæc igitur communia, quia perinde ut quicquid dici illa de re po- Cic. 4. de finib. test, ita argumenta omnia intra se continent, idcirco locos uocauerunt, quod in eis ueluti receptu & thesauro quodam omnia facienda fiduci instrumenta sunt deposita. Non ergo aliud est locus, quam communis quedam rei nota, cuius admonitus, quid Cic. in Top. Par. in quaue re probable sit, potest inueniri. Sit ergo nobis lo- C. 1. lib. 1. c. 2. ca. 2. c. 2. de Orat. cus hoc pacto definitus.

Vide Plutarch.
in vita Homeri.

Lat. lib. 3. An
gust. de cuncte
Dei. ca. 1. Plin.
lib. 4. Macro. in
Ionum.

co quid contraria atque aduersa nobis signant vestigia. Laetantus & Augustinus esse
nos negant: assertur preter alios multos Plinius & Macrobius. Hoc certe esse a ple-
nique creditur. Quorūm haec? Diuis Hieronymus in epistola quadam adua-
dit errores toianis episcopi Hierolympitanū. Vetus (inquit) narrat historiā, quidam cū
diserte docet, ferreterque impetu & volubilitate verborum, canitatem omnino non
possit.

Regula Lesbia. Quemadmodum aut Ariofiteles. lib. 5. moralium. T^e xpo ἀπόστολος καρδιά σεβομένη τοις ἁγίοις ἐνοδοις τοις μαρτυρίοντος πρώτον τὸ ἔχοντα τοῖς ματαράταις, καὶ οὐ μάκρα καρδιά. Εν βερύλῳ modius verti Erafmus. Siquidem infinita rei infinita item regula, quemadmodum plumbata Lesbia adificationis regula. Ad lapidem enim figuram transmutetur, nec magnitudo. Dicitur ita: regula Iesibis

DIALECT. LIB. I.

quoties præpostere, non ad rationem factum, sed ratio ad factum accommodata.

Communius quæ tam ratiota. Id est signum, index. Ut enim quodam statutæ illæ Loci definitio' mercuriales, numera ferreæ sit ante lignis manus, quas crucibus in binis affixæ videbunt indicant viatorum qui verendum sit teritoria hi loci eum qui inuenire cupiat argumenta, veluti manu apprehensum, dicunt ut quod tenuit. Venator is qui incertus va gatur, igna rus quisibus in terra defelctere soleat, raro onusflus predæ domum reuertitur: at qui latibula armari cogitata haberet, si eti' vinum forte alterum domiciliu' vacuum inueniret; nunquam tamen fides dicta it, quin alio latratis luce si non omnino, certe quadam tenus vobis compes redat dominum. Hunc in modum & argumenta inuenire qui velit, nunquam ex i' fententia opus procedet, nisi certos quoddam definitosque habeat locos, e quibus ea ceu latribus quibusdam ducantur. Quicquid rede dictum illud, locum esse nota ne signum, quod nos admoneat eori, que probabiliter de re qua in hanc aurilam partem dici possint. Porro quemadmodum non omne mare omnè gigante pīcē, nec in una quipa terra, omnis herba nascitur ita nec fieri potest, vñ uno loco omnīm rū fūlignant arumenta. Quādēcē deperandū nō erit, si excusis loco uno aut altero parum succedat. Insipicendi sunt omnes, & quod negabit primus id alter terminus, aut etiam quartus suppeditabit. Erit fortassis cum lustratis omnibus, nihil tamen quod sit in rem nostram invenimus, at ne scis quidem abiciendus erit clypeus, nec arcu' cedendum, vero redundum ad caput, & per singulos rurum locos cūdum, vindictumq; si quid forte prius oculos nostros tuberculigerit, si quid minus diligenter exceptum sit. Quod si faciemus, nunquam erit res villa, in quam non aliquot certè argu'menta habere possumus, quia de re libro secundo.

Se post Aristotelem, Ciceronem, Quintilianum, Themistium, Boëtium, de locis scripsisse, non ut scribebat aliquid melius, sed ut explicatus fusiusque de ijs ageret, & ad captum iuuentutis magis se accommodaret. Cap. III.

Digitized by srujanika@gmail.com

P Ossum equide uideri crassius effusiusque aggref-
sus esse istis de rebus dicere, q[uod] uel pro natura ip-
saru[m], uel pro more illoru[m] qui autem nos ista tradi-

deruit. Nec ego quidem sum tam rufus ueri, ut nesciam posse
subtilius ista spinosiusq; dici: cū sit nihil alioq; facilius, q; suē
quodq; relinquere naturæ, & de obscuris obscurè differere:
cōtrā uero magni sudoris esse, Cerberum ab inferis extra-
here, hoc est, abstrusa & in rerū interiorē recessū latētia p-
ferre in luce, & tanquā spectāda proponere. Sed cupio ex-
plicare ista meæ turbæ, id est crassiōribus atque barū rerum
imperitis, quando doctis quidem supernacius est preceptor.
Yellem itaque me non dicere modo ista, sed uel pingere si res
id caperet, uel sculpere etiā posse: & tum quoq; pulchrè me
cum agi putarem, si non sic etiam mibi soli ista uiderer elā-
assensu oscipti q; in dñi doce obseruantur

RODOL. AGRIC. DE INVENT.

borasse, sed aliquibus profuturus labor meus, aliquorum es-
set studia iuuntur? Que mens utinam fuisset plerisque ma-
ximis & pari ingenio facundiāq; uris haberemus apertio-
ra illustriorāq; in philosophia profectō omnia. Ut enim eos
transcam, qui rerum omnium naturam uel ad numeros conati

*Vt Lucretius, De
sunt, uel ad figur as redigere, ut eos etiam, qui omnia inuolu-
mocritus, Hera-
cris atque ambagibus quibusdā uelut mysteria texerunt iam
Orpheus.*

Aristoteles.
Vide Cic.2 . de
finib.

permanuit in manibus, hunc solum qui philosophiae destinatur attingunt, hunc primum pueri discunt, hunc ultimum senium studium immoritur; hunc artes omnes, omnia studiorum genera, terunt, trahunt, discerpunt. Magnus utique vir, et quem iure omnis miretur posteritas. Nec enim uel memorie viri, absoluendis omnis philosophiae partibus optime de studiis meriti, obiectum quicquam uelim: uel laudi, quam tot saeculorum firmavit opinio, putem quicquam detrahi posse. Sed uidetur mihi dolendum esse, sedisse illud animo grauissimi hominis, ut non simpliciter atque aperiè proferret, quæcunque inuenierat: ut præter laborem, quem ipsa rerum esset habitura obscuritas, alia nobis etiam ex ipso subiceretur difficultas, quod necesse haberemus mentem ipsius uel oraculi suspensam et ambiguum, indagine perquirere. Themistius itaque auctor est, longè aliter omnia foras esse edita ab illo, quam sint domi irradita: dementi et que simile esse, si quis legendis libbris ipsius speret illius se sententiam consecuturum. Sed quid Themistium dico? Ipse de se locupletissimus est testis. Scribit enim quadam ad Alexandrum epistola, edidisse se aucto ad

DIALECT. LIB. I. 6

philosophiam periment: sed perinde tamen, nisi qui ab eo au-
dierint eadē ista, ac si edita non essent futura. Nos tamen
omnes illius non sententias modo, sed verba etiam pertinacis-
sime et mordicus tenemus, ac si quis mouere quicquam tentet,
aut discedat transuersum (quod aiunt) digitum ab eis, no
aliter atque qui se cantur urunturque clamamus: facilissime tu-
lerimus, de mysteriis summisque religionis aliquid auferri.

... Ego Aristotelem summo ingenuo, doctrina, eloquentia, rerum peritia, prudentiaque, & ut semel dicam, summum quidem hominem, sed hominem tamen fuisse puto, hoc est, quem & latere aliquid potuerit, quique ut non omnia primus inuenierit, ita alijs post se inuenienda aliqua reliquerit: qui citam non omnia que inuenierat, crediderit in vulgus prodenda: & non-

*nunquam fortasse cōtradicendi studio, quo maxima ferē ten-
tatur ingenia, non tam quid ipse sentiret, quam contrā quod
alius sensisset, dicendū putaret. Plurima ille rectē, sed & a-
lius aliquid non male. Quō iustiorē ego ueniam credo illis
esse oportere, si qui fuerint, qui putarent non utique illi tan-
quam scopulo uisque quaque adhærefēdum esse: neque de suis
desperarunt ingenijs: cum ingrati posset & iniquē de paren-
te omnium natura existimantis uideri, credere ipsam omnia
sua in uno illo partiu effudentem munera, reliquæ posterita-
ti humani generis in omne cūm sterilem effetānque mane-
re uoluisse. Verum ut de rē noſtra dicamus, scripsit de lo-
cis octo libros, eruditē & disertē, sicut omnia; sed angustius
uidetur eorum conclusisse materiam. Voluit enim cuncti de*

*en quibuscumque differeremus, intra quatuor questiones conti-
nenti, ut quereretur, definitio ne esset, an genus, an proprium,*

an accidens. ut sint hæ quæstiones eiusmodi, sit' ne animal ra-

uersaliter, nihil propemodum est. quicquid enim affirmatur de aliquo etiam diuerso naturæ sua negatur. Nam quod dicit, præscribendum esse differenti, quas res oporteat uocari uulgaris, quas contra: sic etiam, si proposita sunt res tenuior ad differendum, quo pacto ad uberiorum aliquam elabendum: sic pleraque alia, que non res nobis subiiciunt und possimus deducere argumentum, sed differentis tantum artus artesque continent: haud uideo quo pacto ista possim loci uocari. Quid ergo? non utiliter præcipiuntur ista

Vtilissimè certè. Quis negat? Sed non tamen quicquid differenti utile est, locus erit. Nisi & didicisse multa, & diligenter id quod in disceptationem uenit perspexisse, & contentiosus aliquando aliquid affirmare, locos credere uelimus: cum sine prioribus illis nemo commodè differere queat & constans aseueratio perspè argumenti impleat fidem.

Adde, quod uidetur nimis arctos dedisse fines dialecticæ, qui n̄s quatuor questionibus terminauit eam. Cū doceat enim rationem argumentandi, uel (quod idem est) probabilitatem differendi dialectice, uidetur tam latè distetos habent terminos, quam sunt omnia de quibus ratione atq; uia aliqua differi possit: neque ullam certam sibi praefinire materiam, sed arma tatum dare, quibus parati instructique simus in omnem certamen. Sed de his quisq; ut uidebitur statuat, illud re ipsa conuincit, magni & immensi laboris esse, auulses ab illis questionibus quas ipse instituit, locos, in aliū aliquē differe di usum traducere. Quique itaque philosophie hodie nomine usurpan, cupiuntque paulo uideri doctiores, libros illos legunt quidē: cumq; Peripateticos & haberis & dici uelint quæ præcipua semper Peripateticoru fuit lans, de qualibet

— Quinta causa
vide lib. 2. ca. 5.

Causa sexta

RODOL. AGRIC. DE INVENT.

di, eam tamen ut præstet, multum utiq; abest. Dictata potius
(ut inquit Cicero) & in scholis multis iam seculis per manus
tradita decantant. Quia id causa credam fieri, nisi id (quod
opinor) difficillimum est maximiq; negotii, ex instituta Ari-
stotelis locorum ratione, facultatem promptè copioseq; dis-
serendi expedire? Sequunt ergo alij, certos definitosq; in omnē
usum disputandi fecerē lōcos. E quibus Cicero & in libro
quem ad Quintum fratrem de oratore scripsit, & in parti-
tionibus ad filium, enumerare eos satis putauit. Ad Trebatii
autem, libro uni huic rei destinato, copiosius omnia executus
est. Sed iur ut multarum magnarumq; artium, ita iuris etiam
peritus, habita præsertim Trebatij ratione ad quem scribe-
bat, qui & ipse inter primos ius profitebatur, omnia ex iure
ciuii exempla deduxit. Quo sit, ut nonnulla paulo obscurio-

Ciceronis T o-
pica.

Quintilianus de locis. et auctoritate sua. proposito. in institutionum. tradidit eos magis (quantum uidetur) ut obser uatum alijs sequeretur morem. quam quia putaret ad institutum suum magnopere pertinere. Itaq; est uidere. ab dialecticis rhetoribusq; acceptos locos. permixtos ab eo. et in unum confusos aceruum. Themistius post hos & Boetius candem rem tractauerunt. Boetius non aliud sanè uidetur egisse. quā ut relatum Ciceronem & Themistium. quemque per se primū. deinde conferret. et singulos utriusq; locos. alterū alteri hinc inde coaptaret. Themistium. qui post Boetium scri pserunt. maluerunt sequi. Omnes tamen satis crediderunt. locos uel nominare. uel paucissimi uerbis signare. quid essent. Credo quid arbitrati sunt. altiore locorum notitiā ex penitiore philosophia petendam. Haud dubie uerum est. sed lo gum id est. nec omnibus uacat. et breuius aptioreq; compen dio. quantum ad consonam rem necessarium est. id cōfici po

list of presences

Themistius.
Boetius.

DIALECT. LIB. I. 8
test, ut dicatur hic in huiusmodi opere, que sit proprietas
minuscuisq; Ego, ut qui in nullius iurauerim uerba, ut quis-
que placuit auctor, aut sicuti nemo satis, pro auctore ratio-
nem sum secutus. Non equidem, quod melius aliquid effectu-
rum me sperem, quam maximi illi doctissimiq; uiri (qui pos-
sem enim?) sed crassius effusiusq; ista (ut praedixi) tradam:
assequarq; ut si minus haec subtiliter disputata esse, saltem,
quod uoto meo sufficit, apertius explicata videantur.

Cerberus ab inferis extrahere. Id Herculem fecisse scribit poetæ tragici, qui cum Cerberus extra ab Eurylochus abducendi canis gratia missus esset ad inferos, Palladis beneficio id quod estus ab inferis, infusus erat perfectus, quemadmodum etiam apud Homerum ostendo libro Iliados referunt Pallas ipsa. Non dicere modo ista. Ut qui aurum tenui capere hec non possent, saltem vi-
su perciperint. Ad numeros] Hi fuerunt Pythagorici, de quibus in placitis philoso-
phorum ita Plutarchus, Rursus ab alteris auctoribus philosophicis Pythagoras Minace-
gorum. Samius qui primus philosophorum hoc nomine appellavit, principia rerum numeros
esse censuit & eorum symmetrias id est accommodatas proportiones. Ad figuras. J
Ab hac sententia non ita longe videntur distare ea, quea differunt apud Platonicum Timaeum.
Aristoteles certe tale quidam Platoni ascribit in libro de caelo, aduersus illi ut videtur Plato.
vultus docens, corpora ex planiciebus effigie non posse. Qui omnia in uolucris. Jam
rurum sed ut Pythagorica illi aliud symbolum. Ac vetustissimi quid illi philosophi facta-
re esse philosophica mysteria arbitrabantur, quamque temere proferaent essent in Symbo-
la Py-
thagorica. Quis obsecratur in dicendo. Horum ex numero tantum non primus sit
Heracitus ille Ephesius, qui & cognomen inde inuenit, dictus στρατης apud Gregorium,
Heraclitus.
hunc est tenebris. Hunc omnes artes. J Quia enim aucto haec doceunt, ut non
crebre insinuantur placita Aristoteles? Quoniam hanc in re longe primas tenent quida-
citionares, qui ita deum egredie inquit credunt ridens nomen plebeianum, si quiam lepi-
femis eis in ore obambulet genitilis ille (vt vocant ipsi) Magister. Veluti oracula! Ora-
cula enim inuolucrum quibusdam obsecrunt folieant, & hinc modum multis impo-
nere. Notissima est responsum data propterea regi Pyrrho. Dico te EAecidi Romano
vincere posse. Quippe & Alexandrium illum Molossum, & Annibalem Carthaginem
se deceptos fuisse, referunt Appianus & Lilius. Ad hinc quoq; imperato deum con-
fidenti de cunctis bellis aduersis Parthos, quoniam inuolucrum responsum fit, explicit Macro-
bius libro Saturniorum primo, cap. 23. Quadam ad Alexanderum epistola. Ea fit
eiusmodi, A ποστόν τε βασιλέων ἀνέγερε τὸ πράττειν ἐργάσεις μαι τῷ τρόπῳ αὔξεστη
καὶ λόγων διέγευσε δέιν ἀντεῖ τὸν φύλακαν ἐν ἀποδέσμοις· τοῦτον εὖτε καὶ οὐδὲν
καὶ μη μιν ἀποδέψειν, φεύγων ἀποιούσας τοὺς ὑπάνθησον ἐργάσεις. Eorum verbo-
rum lamentantur in re redditi Gellius, & proscriptus libros, quos aditos querentes, ne per-
inde ut arcana abscindentes, neq; editos facere, neq; non editos, quoniam ijs soli quis
non audiunt, cognobiles erunt. Ac si quis mouere. J Connelleretur, arguere, minus p-
bare. Transtufum quod ait, Id est, vel minimum, tantillum. Similia sunt, latum
columnum, latum pedem, transtufum digitur dicerere. No aliter agere. Clamamus
inquit pte indagantio hand lecas ac foliem, quos medici fecant, ut auerteretur adiutor.

Ego Aris ostendit.] Summus nimuram (inquit) vir fuit Aris foreles, at non si tamen, Censura Rodolphi oportet adhuc per omnia. Quis est triplicem affectus causam. Primi, quod est phi de Aristo. secundum multa nouit, ita que tam etiam veritatem est ipsius nescire. Deinde, quod non possumus quae insenserit, pitare ei profectam in lucem. Potest, quod maior ei cura interim faciat contradicere alijs, quam vel inveniendum. Verum vt. J Sex in summa

RODOL. AGRIC. DE INVENT.

Censura de To. causas enumerat propter quas topica Aristotelis minus videntur satis facere studiosis. picis Aristotelis. Primum, quod materialis eorum librorum angustus nimirum sepeferit terminis. Alteram, quod non omnia ea enumerat Aristoteles quibus inesse dicuntur, aut non inesse ostenduntur. Tertiam, quod locos neque describat, neque in certum aliquem cogit numerum, ac numeris accidere que debet. Quatuor, quod quedam pro locis ponat, quae nullius proprii sunt loci. Quintam, quod totius etiam dialectica, neddum horum librorum, artus nimirum terminos esse voluerit. Postremam, quod tam iniquula obscuraque sint apud illum omnia, ut summa difficultas sit, ex ipsius questionibus ac locis, differendi viam copiamque parare. Ex his secunda, tercia, & quarta, non ponuntur a Rodolpho ut principales causae, sed ut particularis dilectionis cuiusdam, qua occurserent dimouerit obiectioem.

Volut enim cuncta, &c. [Quia hunc locum ita acciperet, quasi Rodolphus plus vellet esse predicata (ut vocant) dialectica quam quatuor. Veru longe aliud agit Rodolphus, quod ut intelligatur, nosse debemus, tria esse genera questionum. Vnum, quo queritur ut sit res, sine non antropos, sine ne aliquid menses & subterranea regna. Alterum, quo queritur num hoc illi infinitum, ut sit necesse deus omnipotens, neceat in profit plus eloquentia. Hie enim illud in dubium veritur, equid omnipotencia infinita in deo, & in eloquentia plus ne infiniti modi commodi an incommodi. Tertium, quo ambiguitur, quo modo vnum alterius infinitus, nimirum ut finitus, ut genus, ut proprium, ut accidentes. Quid genus sunt illa, num animal rationale sit definitio hominis, sit ne virtus genitus infinita. Iam Aristoteles in Topicis ita loqui videatur, quasi ad dialecticam pertinet. Iolum postremum hoc questionum genus, non etiam dico illa priora. Atque hoc est quod concusat Rodolphus, putans omnia haec questionum genera ex aequo ad dialectici munus pertinere, quae de rebus libro 2. cap. 7. Plenaria pro locis ponit.] Quia hic recentet Rodolphus, apud Aristotelem in secundo libro fuit Topicorum. Conflatis auseveratio. [Hoc ipsum & Quintilianus docet libro undevicensimo: vnde persuadendi constare asserturatio, quae interim plus ipsius valeat probatioibus. In viraque partem] Cicero in secunda Tusculana, Itaque mihi semper (inquit) Peripateticorum Academae que confundit, de omnibus rebus in contraria partes differendi non ob eam causam soli placuit, quod aliter non posset, quicquid in unaquaque re verificari esset, inuenire: sed etiam, quod esset etiam maxima dicendi exercitatio, quia princeps vult est Aristoteles, dein qui eum secuti sunt. Eadem ferme sententia apud eundem Ciceronem et quinto libro finibus. Dicitur potius ut inquit Cicero.] Verba Ciceros quarti lib. de bonorum ac malorum finibus sic habent. Cumque due sint partes quibus perfecte ratio & oratio complecantur, una inuenientur, altera differendi, hanc posteroem & Stoici & Peripateticorum, priorem autem illi exegesi tradiderunt, Stoici omnino ne attigerunt quidem. Nam e quibus locis quatuor thesauri argumenta demopermentur, vestri ne supciari quidem sunt, superiores autem artificio & via tradiderunt. Que quidem res efficit, ne necessaria fititudine de rebus semper quasi dictata decantare, neq; a commentatoribus suis discenderet, &c. Ad Trebatum autem. [De his Topicis Cicero ipse libro familialium epistoli, septimo, ad Trebatum scribens, Itaque ut primum (inquit) Vela nauigare corpori, ipsum ita Aristotelica confidere, ab ipsa virbe communis amanitatem cui. Eu librum tibi misi, Regi scriptum, quampluisne res illa scribi potuit. Sin tibi quadam videbuntur obscuriora, cogitate de bebis, nullam artem literis fine interpretare, & fine ali qua exercitatione principi posse. Fabius quoque lib. quinto infinito, de Ciceronis topicis loquens. Ita ille quidem (inquit) non his exemplis vixit, quia ad Trebatum scribens, ex iure ea decere maluit, ego apertius potius. Magis quantum videtur.] Hac verba quid sibi velint, plausus intelligi potest ex decimo octavo libri cap. secundi. Quo in secunda docet R. Rodolphus, tractatus de locis ad fidem dialecticam, non etiam pertinere ad

hanc. Ita ergo de rebus invenientur, altera differendi, hanc posteroem & Stoici & Peripateticorum, priorem autem illi exegesi tradiderunt, Stoici omnino ne attigerunt quidem. Nam e quibus locis quatuor thesauri argumenta demopermentur, vestri ne supciari quidem sunt, superiores autem artificio & via tradiderunt. Que quidem res efficit, ne necessaria fititudine de rebus semper quasi dictata decantare, neq; a commentatoribus suis discenderet, &c. Ad Trebatum autem. [De his Topicis Cicero ipse libro familialium epistoli, septimo, ad Trebatum scribens, Itaque ut primum (inquit) Vela nauigare corpori, ipsum ita Aristotelica confidere, ab ipsa virbe communis amanitatem cui. Eu librum tibi misi, Regi scriptum, quampluisne res illa scribi potuit. Sin tibi quadam videbuntur obscuriora, cogitate de bebis, nullam artem literis fine interpretare, & fine ali qua exercitatione principi posse. Fabius quoque lib. quinto infinito, de Ciceronis topicis loquens. Ita ille quidem (inquit) non his exemplis vixit, quia ad Trebatum scribens, ex iure ea decere maluit, ego apertius potius. Magis quantum videtur.] Hac verba quid sibi velint, plausus intelligi potest ex decimo octavo libri cap. secundi. Quo in secunda docet R. Rodolphus, tractatus de locis ad fidem dialecticam, non etiam pertinere ad

DIALECT. LIB. I. 9

Loci quomodo dividantur CAP. IIII.

Vm (ut diximus) nihil ad faciem de altero fidem

C possit assumi, quod non aliqua parte cum ipso sit cohærente, illud in primis sciamus oportet, quadam ita

cohærente rebus, ut ipsis insint fixa rebus, alia ut extra ipsas

sunt. In ipsis sunt rebus, ut si probem moritum Ciceronem,

quod homo est, quod ex corruptibilibus compositus est elemen-

tis, quod doloribus morbisque obnoxius sit. Hoc

Hec omnia plau-

nus est inesse Ciceroni. At si dicam, mortali patre morta-

lique matre natum, & omnes ante ipsum homines mortuos es-

se, nihilque nisi deum & diuina esse immortale: Hoc

omnia, pater materque, & cuncti ante ipsum homines, & deus

diuinaque, extra Ciceronem sunt. Hanc itaque faciamus pri-

man divisionem locorum, ut alij interni sunt, alij externi. Rur-

sus ea quae in rebus sunt, alia in substantia earum ipsarum, a-

lia circa substantiam sunt. In substantia sunt, & quibus res id-

ipsum quod sunt accipiunt, qualis definitio. Quanquam ea no-

struimus tam in substantia uidetur, quam ipsam rei esse substantia.

Præterea illa quæ cōpletūt definitio, ut est genus, & pro-

pria rei notio, quam differentiam uocamus. Atque ea quonia-

uel idem est ei quod propriū dicimus, uel pro ea proprio ma-

xime utimur, locum illius proprij quoque significemus nomi-

ne. Partes etiam in substantia sunt totius, quando nisi ex ipsis

confici res non potest. Tum etiam quæ coniugata dicuntur, id

est, quæ solo nominis quodam deflexu distant, ut sunt sapiens

& sapientia, candidum & candor. Tamei enim sapientia

non insit in substantia sapientis quatenus homo est: cum ta-

men de sapiente differitur quatenus sapiens est, certum est

esse in substantia ipsius sapientiam: & nec intelligi quidem,

nendum esse sine ipsa posse. Addamus etiam istis speciem &

C

magis ab aliis

principiis

de aliis

rebus

de aliis

rebus

Locorum alias in-
ternos esse, alias
externos.

recensit media, non existimat Ciceronem

in duas oecas, hinc etiam

ipsa genitrix esse, etiam

parvula esse, etiam

ipsa genitrix esse, etiam

SPESZ. PONT. VIV. DEPONERE GEN. IN EXPOSITIONE APP. REFLER. QD. COMPOSER. SURF. CONFIRMATIONE APP. QD.
AC. IN POSITIONE QD. IN H. NO. IN POSSIBIL. GEN. SINE AGEN. SPECIE APP. MELLO. IN SPICE APP. DEDUCIT.
PO. APP. AB ABSOL. APP. IN P. T. AGRIC. DE INVENT.
SPESZ. AGRI. GEN. MENS. APP. LOCIS. IN H. INGEN. APP. GEN. LOCIS. INVENT. MENS. APP. CIN-
DEFIN. HAB. Z. APP. CAN. METOTUM. E. QUIBUS SPECIES, QUANUIS. NON NIDEATUR IN SUBSTANTIA
LUG. 50. MUNDI. Z. IDE. ADT. APP. ESS. GENERIS, TAMEN QUA PARS IPSIUS EST, ET GENUS QUANUIS SI-
FORTALE. NE SINGULIS SPECIEB. FORTASSE, SINE OMNIBUS TAMEN ESS. NON PO-

test: & totum itidem, quavis possint me ipso permanere partes nonnullis in rebus, hoc ipsum tamen quod partes sunt, si ne toto habere non possunt. Pleraque etiam partes eius sunt conditionis, ut manere sine toto non possint. neque enim deset am manum, neque euilsum oculum, magis dixeris esse id, quod ante fuerunt, quam eadem uel piela, uel aere aut alia quavis materia expressa. Verum hæc utcumque sint, hanc ita multū in presentia retulerit nostra, id quod sufficit, quādo cognatiſima sunt ista, iunctūque habent tractatum, nos in eundem ea ordinem redigamus. Circa substantiam sunt ea, quæ cum rei insint, modum quēdam ipsi affectionem quæ affectū ferunt. Ea duplice est conditione accipere. aut manent enim quætusque habent faciem: ut sunt decor, robur, sanitas. Aut in agitatione fluxuque quodam sunt posita: ut pugnare, dormire, currere. Vocabūque illa adiacentia, hæc actus. Iungamus istis illa, quibus hæc insint. Ea sunt quæ ^{utrumque} Aristoteles, nos usitat sanè uerbo subiecta dicimus. Sic eloquentiae subiecta dicimus.

etum dicimus Ciceronem, & seu eritatus Catonem, & quam-
que rem, prout quodque adiacens aut actus in ipsa est. Inter-
norum itaque locorum, hæc sit nobis enumeratio. Ex-
terni uero ad hunc maximè sese modum habent. Quædā nan-
que eorum quæ sunt extra rē, necessario quodam vinculo cō-
iuncta sunt rei. Eaq; aut sunt huiusmodi, ut per ipsa res fiat,
quæ cause vocantur. vel efficiens, ut cedium faber, vel finis,
ut cedium habitatio. Quibus etiam iunguntur ea, quæ Cicero
tum effecta vocat, tum euenta: mibi maximè placet euenta di-
ci. Ut sint propriæ, que ab efficiente fiunt, effecta, ut à sutori
per sefi ciens
per sefi ciens
per sefi ciens

DIALECT. LIB.

calceus, quæ propter finem, destinata, ut calceus ob tutandos pedes. Hæcque uno nomine possunt vocari cognata. Alia sunt quæ dicimus applicita, quæ sunt eiusmodi, ut nō fiat quidem per se ipsa res, sed habitudinem quandam uomenq; accipiat ab ipsis. Eorumque aliud rem ipsam complectitur, ut locus. Aliud actus ipsius metitur, ut tempus. Aliud alio quodam modo cum ipsa re cohæret, ea sunt quæ connexa dicere placuit, qualia sunt diuinitas, regnum, amicitia. Rursus autē, alia eorum quæ extra rem sunt, necessitate nulla rei cohærent. Quorū quædā eius sunt generis, ut ea ipsa & res, cū altero alterū, & sine altero esse, & nō esse possit, ead; dicimus accidentia. Alia sunt quorum alteri infestū est alterū, inquit mutuā vicissim pernicie tendūt: ea repugnantia uocamus. Et accidentiū quidē, aliqua hoc pacto se habent, ut unum uni conseratur. Idque uel res rei, ut iuris iunctio cædi, pallor ægritudini, ea dicimus contingua. Vel uerba rei, quod uel singulis fit distinctionibus, ut cum nomine rei cū re cōponimus, uel oratione rei, ut laus iuiro forti, uituperatio sceleri, ea uocamus pronūciata. Aut duo cōferuntur in uno tertio, quorū alterū altero uel maius est, ut rex populari, opibus. uel minus, ut discipulus magistro, eruditioñe. uel par, ut iustus iusto, probitate. Aut duo in duobus conseruntur, ut hyems & senecta, in frigore & segnitie. tempestas & ira, in iactatione maris & perturbatione mentis. uocantur quæ hæc similia: illa uero comparata. At repugnantium, quædam dicuntur opposita quorum unum aduersatur unū, & certa resistit lege, ut frigidum calido, cæcitati lūsus. Quædam, uel ut uulgus, disperata: uel ut Seneca uidetur uelle, distantia dicuntur. Ea sunt, quæcumque non possunt id ipsum esse alterum quod alterum, ut homo, equus, bos.

cheva diction in effect as described
in the accompanying account. The last sentence
is cognate with Diction 10, first stage
of English. Its effect is dependent upon
the meaning of effect, a fine specimen
of which is given in the present
stage of English.

June a dying color & re off
abject sed sparsely covered in
red & orange & yellow
red fragments clinging to the
faded red petals from here &
there or at places where
no stellate hairs grow
& congealed & right 78

W-lege melig vel lego ozo
none
take Lucy fit fracture of top
tear cut & drain & tie
compress bandage post op
wash in leg in oil & water
soak compress bandage w/o
antiseptic or gauze & tie
air or airless or make tight
as you will

vol ut tota predicatione vel
ut tota predicatione vel ut quibus
in explicatione vel ratio
in eo enim explicatio debet
supponeretur
quod datur sicut dispensatio
potest vel non potest

C i

RODOL. AGRIC. DE INVENT.

Huius capituli est Item homo & candor, candorque & uelocitas, distant, quia nullum eorum aliud est aliud idem. Hec est ergo locorum summa, ut sint interni qui in substantia, definitio, genus, species, proprium, totum, pars, coniugata. Qui circa substantiam sunt adiacentia, actus, subiectum. Externi autem, quae cognata dicuntur, efficiens finis, effecta, destinata. Quae applicata, locus, tempus, connecta. Quae accidunt, contingentia, pronunciata, nomen, comparata, similia. Quae repugnant, opposita, distanta. Non ignoro autem alios authores alia nonnullorum locorum quam nos nomina tradidisse: quosdam plures, etiam pauciores quosdam fecisse. Qui si quibus magis placebunt, nihil impedio, habent quos sequatur, mibi naturam ordinemque rerum sequenti, uisum est apertissime eos simul & distinctissime hoc modo posse explicari.

DIVISIO LOCORVM.

Locorum	Alij interni sunt, & hi rursum	Partim in substantia rei, vt	Definitio Genus Species Proprium Totum Partes Contingata Adiacentia Actus Subiectum Efficiens Finis Effecta Destinata Locus Tempus Connecta Contingentia Pronunciata Nomen rei Comparata Similia & dissimilia Opposita Differentia
	Alij exter- ni, atq; hi	Aut cognata sunt, quorum, alia sunt Alij enata, qua- sunt per causas.	
	Alij exter- ni, atq; hi	Aut applicata, quod genus sunt	
		Aut accidentia, quorum quinque sunt genera	
		Aut repugnativa, ya	

DIALECT. LIB. LXXXII

Vm ut prædictimus, J Quam initio divisionem locorum afferat Rodolphus, eam habet & Cicer. Themistius triplices locos fecit, internos, externos, & medios. Quo autem facile memorare commendari possent loci Rodolphi, superiori eos descriptione velut ob oculos spectandos exposuimus.

E quibus species. J Neque species (inquit) proprie est in substantia generis, neque totum in substantia partium: fecit tamen artificia quadam homini cognatio velutique necessitudo, vt & generi specie, & totu partibus, in explicandis locis coniungemus. Cartera quo dicuntur hoc capite, partim fatis aperta sunt, partim suis queque locis explicabuntur, quare his omisitis reliqua aggrediamur.

DE LOCIS INTERNIS, Q VI SVNT IN SUBSTANTIA REI.

Quid definitio, quid genus, quid species, quid differentia, quid inter finitionem descriptionemque interstit. Ad quem modum rei unius cuiusque inquirenda sit definitio. Et de generalibus aliquot legibus definiti.

CAP. V.

N hunc modum uelut semina quædam, & initia, I & numerus locorum descriptus sit. Nunc rursus à capite ordientes singulos exactius, & aberius exequamur. Primus locus (ut diximus) est definitionis. Ea

est oratio, qua quid sit res explicatur. Conuenitque inter omnes, debere confici ea ex genere & differētia: ut sit definitio hominis, animal rationale, in qua animal genus est, rationale, differentia homo, id scilicet quod definitur, species diciatur. Genus est quod de pluribus specie differentibus in

omnibus, quid est praedicatur, ut querenti, quid est homo, quid est animal, quid est bos? bene respondetur, homo est animal, animal est bos, animal est animal, bos est animal. Species, in qua sub se cōpere

honestam diuiditur genus, ut homo est species animalis. Cōpere sibi quisque ostendit enim sub animali. Nam qui omne animal dicit, etiam dicatur, dicit et hominem, et diuiditur in ipsum animalium enim dicitur, quisque homo, aliud homo est, aliud brutorum. Differentia est propria

sed quid rei nota, qua secundum id ipsum per talis est, ab alijs distinguuntur, hoc autem rebus. Estque nobis uel maximè omnibus è rebus uerarū laboris differentiarū penuria: adeoque putant nonnulli, non cognosci

convenire ut recte dicatur, aut faberence difficiat. C iii

qui dicunt, quod predicatione per differentias, quod per

locos, et hoc deinde per leges, et sepe per leges, per

reprobationem, et quod per

memoriam, et per locos, et ab his in rebus

et rebus, et per

explicacionem, et per

ullius à nobis rei propriam ueramque differentiam habere autem nos, quod ferre in reliquis rebus facere solemus: pro uera que proxima uera uidetur accedere. Ea est in homine rationale. Est enim rationale propria hominis nota, nulli quippe animali nisi homini inest. cōuenitq; homini, quatenus talis est, hoc est, homo ed maximē uidetur homo esse, q; sit capax rationis. Reliquia enim, ut est bipedē esse, et erectū ingredi, et manus habere, aut nō sunt propria soli homini, aut ut sunt differentia ab aliis rebus praecepimus. Et de rationali pauciisque admodū alijs, sunt nēc ne uerē differentiae sunt qui putent, sunt qui negent. In reliquis nemō ferre est, qui constanter ullius rei differentiam uera cognosci posse affirmet. ambitu quodā et loquendi circuitu aliquid quod locum eius teneat effingimus, multaq; perspē colligimus, quorum quodque latius pateat, q; hoc ipsum quod definitur: unicū tamen aequalit, et proprium quiddam ipsius efficiunt. Ut si definitiam asinū esse animal solidis pedibus, auritū et fecundū, nihil est istorū que post genus quod est animal sumuntur, quod non generalius sit q; asinus. nam et equus et mulus solidis sunt pedibus, et mulus lepusque auriti sunt, et omnia ferre animalia fecunda. eo tamen quod solidis pedibus dictum est, omnia præter equum et mulum excluduntur. quod auritum, equus: quod fecundum, mulus excludit. Itaque tandem uelut gradibus quibusdam ad id quod definitum est, peruenitur. Quidam hanc definitiō formā, q; ab aliis descriptionem vocauerē. Ego cum hoc nomine Ciceronē atq; Aristotelem Grecē quidem, sed idem significante, usos uideam, non est quod maiores requirant authores. Neque enim aliud uidetur esse definire, quam rem intra fines naturae conclusam explicare. quod si alia ratione facere posse

Definitio quo
dicitur à finitione

mus, esset fortasse ratio mutandi nominis. nunc pro uera definitiō uia, eam que sola est, optimum fuerit accipere. Descriptio enim, que poëtis crebro, nonnunquam oratoribus in usu est, ea uerboſius rem exprimit, nec in id adhibetur, ut quid sit res indicet: sed qualis sit, uelut inspicendam ante oculos ponat. Tradere illa inueniendae definitionis precepta, hanc in promptu est. Illud est certum, quisquis definire quippe pian uoleat utilissimum esse, cogitam sub naturam eius et diligenter perlustratam habere. Id si fuerit, facile inueniet prius in ipso re quiddam commune, in quo cum aliis que simili sunt natura conueniat. Sumamus exemplo nobis ius definitum. Inuenimus primum, ius uim quandam in se habere cogē di et ius suum, uide nomen uidetur traxisse. Itaque erit ius non uincularib; uel placitum uel decretum quoddam. Veruntamen nō omnne decretum ius erit, nam et dominus seruis, et patres filiis, et philosophi discipulis decretā edunt, que tamen ius non uocamus. Cogitemus igitur aliquid, quo ista excludamus. Videmus potestatem quādam esse istis, sed minorem quam ut iura facere possint. ad damnum ergo esse placitum maioris potestatis, hoc est, uel populi, uel in quem populus potestatem suam transtulit, ut senatus, ut princeps. Quid ergo? Quicquid iussit princeps, si seruis ut lectū sternant, ut cœna instruant, ius erit, non uidetur, sed quod ciuitati iussum est, id q; quod ad statum eius tuendum pertinet. Sed neq; id quidē ius erit, si uel parte aliqua ciuitatis gravius premat, uel finitimos contra fas naturae genitiumque lēdat. Aequū ergo esse oportet. Circumferamus diligenter oculos, uideamusque, ecquid intra complexū definitionis possit uenire, quod nomine definitiō non continetur, sed et contrā quoque, contineturne aliquid definito, quod definitio non admittat. que si non ui-

C iii.

*secundus ab aliis ergo clausus
erat in sequestris*

RODOL. AGRIC. DE INVENT.

debuntur, colligamus iam à capite omnia, dicamusque, Ius est decretū maioris potestatis ad tuēdū ciuitatis statū, ex aequo & bono institutū. Tradamus & aliud exēplum, iuuemusq; quantum possimus prima discentium studia. Quāramus quid sit ciuitas. Certum est ex hominibus constare eam, nec posse ex uno tantum homine confici: itaque relinquitur multitudinem esse, eritq; id genus ipsius. Sed multitudo, si pāsim uaga, ruri aut in sylvis agat, ciuitas non erit. id circō collectant facimus. At nē illa quidem, si decem aut centum sint, ciuitatem efficient, quoniam eō conduntur ciuitates, ut mutuis succurrere casibus, cōmūnia pericula depellere, utque ipsi praeſidio ſibi & adiumento eſſe ſine expectatione opis extērnæ poſſint, quod quidem in tali numero contingere non potest. neceſſe igitur erit eam eſſe frequentiam, ut ſtatū rerū ſuārum per ſe tueri queat. Iam uero ut ſint quānus multi, ſed diſſideant animis, non conſulant in commune, non uitæ genere conueniant: illam non ciuitatem dicās, ſed hōſtes potius tanquam feras unam in caueam coniectos. quapropter vinculo quodam legum, concordiam iſorum firmatam eſſe oportet. Quod si iam nihil aliud deſſe nobis putamus, erit nimirum expleta definitio. Dicemus itaque ciuitatem eſſe multitudinem collectam, ad ſtatū rerum ſuārum tuendum per ſe ſufficientem, que conſenſu ſit legum uitæque coniuncta. Sunt autem in ſumma rectè definiendi leges, ut definitio neque plura complectatur quam definitū, neque pauciora: ſed de quoquāc unum dicitur, dicatur & alterum. Deinde, ut quid ſit res, hoc eſt, ſubſtantiam eius explacet. Præter hēc, ut aperta, hoc eſt, neque ambiguis nominibus, que in multas ducuntur ſignificationes: neq; obſcuris aut ex loquacis translatiſ, conſtet. Proſuerit ad hanc rem, crebras aliorū defini-

DIALECT. LIB. I. 13

tiones ſoluere, & rationem ſingulorū uerborū exigere, iudiciumq; parare, & uſu tractādē rei uia nobis patefacere. Iuuabit etiam notas res atq; explicatu faciles definiere. quod ſi diligenter & cum ratione fiat, paulatim & difficultiorum ſp̄es erit. Vt ilis eſt hēc definiendi ratio, cum propter rerum cognitionem, que definitione explicata mirum eſt quo pacto uelut certum quoddam ſignum destinandarū cognitionum proponant animo: tum q; parat authoritatem differēti. Neq; enim melius rē noſcere uidetur, q; qui quid ea ſit breuiter & apte poſſit explicare. Verū de definitione hactenus.

Ea eft oratio.) Sic Cicero ad Brutum: Siquidem definitio eft oratio, que quid ſi. Definitio. id de quo agitur, ſolent quambremusimē. Et in primo de oratore: Eſt enim definitio (inquit) rerum carum, que ſunt eis propria, quād definire volumus, breuis & circumſcripta quedam explicatio. Convenitque inter omnes. Præfiterit fanē ex genere & differentia eam confi modi in ſemper adiuit ad manum, ſintque ciuimodī, vt per ea res commode explicari poſſit. Quod nō ſit, longe praetribuiſſet, per canas, per tenuas, per accidentia, aut alia quānus rem diſſideat explicare, quām per genus & differentiam definire obſcurum. Genus eft quod. Hanc finitionem generis parum probat Laurentius, propterea quod interroganti quid ſit res, tota respondenda ſit definitio, non ſolum genus modo ſatisfacere uelim interroganti, neque dimidiatam dare respondemionem. Atque eft fanē aliquid quod opponit Laurentius, neque nihil in preſentia fatis ſuccurrit, quo modo id quod obiecit poſſit diluc, niſi dicere auctis, aliquid eſſe respondere bene, aliud totum interrogacionem abſoluere. Quid a de re alio quodam in loco ita ad verbum ſcribit R. odolphus. Quod dicimus autem, quæſitionem generis eſſe interrogatio quid eft incluſam, id uero eft: quoniam bene repondetur, quid eft homo? eft animal, verumtamen non ſit, vt totam interrogacionem abſoluat, niſi addideris cum differentiam vel proprium, non videberis ſatisfacere questioni. Quod ſit, vt cum de ſolo genere quāramus, ſolūm ſit interrogari, non quid eft, ſed cuius genere rerum eft. Ut cu m generis rerum eft lumen ſubstantia ne accidens. Et ſentire, non quid ſit interrogamus, cum ſic volumus, agere ſit patiſſed ad quod genus pertineat, actionis ne an paſſioneſ. Hac Rodol.li.2. cap.7. Verū vīcunque res cedar, nihil eft quod impetratur Agricola, quando non ipſe, ſed Aristoteles hunc author eft finitionis, apud quem primo τὸ τονικὸν libro ſic legis, πόνος δὲ τοι, τὸ κατὰ τέλειον καὶ διαφέροντα τὸ ἑδεῖ, ἐν τῷ οὐτιστικῷ πρᾶγμα, id eft. Genus vero eft id: quod de pluribus & differentiis ſpecie in quid eft praedictar. Cicero lib.1. de Oratore genus ſit hoc modo. Genus autem id eft, quod ſit ſimilis communione quadam, ſpecie autem differentis, duas aut plures complectit partes. Quod finito cum prima frōte videatur obſcuror, breui eft explananda exemplum. Virtus eft genus quoddam: complectit enim plures partes, hoc eft, ſpecies, nempe prudenter, iuſtiſam, fortitudinem & temperiam, que partes cum communione quadam generis ſunt, id eft inter ſe ſimiles ſint, tamē ſpecie diſſerunt. Rurum, genus eft animal: duas enim partes complectit, hominem & brūnum, que partes eft ipſe ſunt diſſerentes, tamē communione quadam ipſius generis nulla inter eas eft diſſimilitudo: quoniam ipſa animalis ratio ex aequo conuenit utrique. Hac vel idēcō acribenda putau, ne quis patrum prudens, fidem habeat commentatoris ijs, qui hodie in hunc

RODOL. AGRIC. DE INVENT.

Descriptio.

Ciceronis librum circumferuntur, qui vix dici queat, quām inētē hunc explicēt locum. Differentia est propria rei nota. Id est, indicium, signum. Metaphora dicta, opinor, à pecudibus, quibus initiantur etiam incidi soleat nota quādū, quō facilius aliae ab alijs dignificantur. Quidam hanc definiunt formam. Horum ex numero & T hemisphaeris sunt, & post eum Boētius id quod ex topicis Boētianis liquet potest. Aristoteles si exempla eius quae in quinto sunt topiciorū libro consideres, propriū vocabulo hoc definiendi genus comprehendendis videtur. Niſi si quis credit obſtare illud, quod ēodem in loco, quidatē rei, proprio explicari negat. Descriptio enim, Ha de re ita Laur. Valla. Quippe descriptio est qualitatum omnium, quae aliqui rei adiunt, & cūtē actionum explicatio. Quām sententiam & Ciceronis verba confirmari in partitionibus: vbi non dubium (inquit) est id quidem, quām definitio generis declararet & proprietate quādam, aut etiam communium frequentia, ex quib⁹ propriū quid sit elucet. Sed quām de proprijs oritur quandoque magna diffētia, definitiū est sapere ex contrarijs sapere etiam ex dissimilibus, sapere ex paribus. Quām obrem descriptio quoque fuit in hoc genere sapere apte, & enumeratio consequentia, imprimisque commouet explicatio vocabuli & nominis. Vide hic finitio nūs vocabulum sumi tam late, vt compleatetur & eam definiendi ratione, cui descriptio nomen dedit Boētius. & preterea descriptio, nem velut diuersum quādū adiungit, quod & in topicis facit. Idem tamen alijs quib⁹dam in locis nomen descriptio aperite pro definitione posuit: vt prime libro de Oratore, vbi hunc in fiducia loquuntur Antonius, Philosophi denique ipsius, qui de sua vi ac sapientia, vnu omnia penē proficit, est tamen quedam descriptio &c. Quo in loco descriptio pro finitione ponit, nemo negabit, nisi qui locum ipsum nunquam viderit. Tradere villa inueniēndæ definitiones præcepta. Quām rationem colligende definitionis affer Rudolphus, cā est mutuatus est: ex topicis Cic. cuiusquidē verba nō gratus fuissent ascribere, nisi liber vulgo esset in manibus. Ius est decretum. A Celso iureconsulto ius definitor hoc modo, ius est ars boni & æquissimæ iustitia & iure. Cic. de Orat. Ius (inquit) est legitime utrūcunq; in rebus causisq; ciuium equalitatē conseruatio. Sunt autem in sum. Quācūque definitio leges tradunt, huc spectant, vt convertatur definitio cum eo quod definitur, & naturam eius commōde explicet. Eam legem quīquis non violari, hunc securum esse iussero legum reliquarum.

Generis & speciei vocabulis quomodo sit hic usus. C. A. P. VI.

Individuum.

Eius, species, differētia, quid sunt, prædictimus. Illud quod ad nomen generis & speciei pertinet, non ab re fuerit annotasse, eos, qui exactius ista distingunt, addere istis individuum. Ut sit genus, quod in quid de pluribus specie differētibus: Species, qua de pluribus numero differētibus: Individuum, quod de solo uno dicatur. Ut animal de homine, de boue, de leone dicitur. Homo de Scipione, Cicerone, Catone, Cato de se solo Catone. Quānquam autem & Censorius Cato & Vicensis, uterque Catones dicantur, illud non sit propter communem in ipsis speciem: propter hāc enim homines dicuntur, non Catones, sed ob solam nominum similitudinē. Res quidem hoc pācto s̄ habet, sed quod ad spe-

DIALECT. LIB. I.

14

ciem attinet, ea individuis comparata, hoc nomine fortè parū aptè notatur. Specie namque nomen istud, sola comparatio ne ad genus uidetur inditum: dictāmque speciem esse, uel (ut Cicero maluit) formā, quod confusum & informe genus ex poliret, & speciendum (sic enim ueteres loquebantur) nobis exhiberet. Individui autem comparata, non iam speciei retinet, sed generis potius accipit faciem. Ad arguētandi rationem, nūl propemodum differre uidentur, genus & species, species & individuum. Quemadmodum enim si omne animal currit, hominem necesse est currere, & si homo non currit, aliquod animal non currit: sic etiam, si omnis homo currit, Cicero necesse est currere, & si currit Cicero, necesse est aliquem hominem currere. Nobis ergo, ne inter dicendum cogamur subinde sine ullo usu perturbare nomina, uocētur promiscue in locis recensēndis genus, quicquid de pluribus prædicatur in quid: & species, illa de quibus id prædicatur.

Sed genus quemadmodum de speciebus dicitur, sic etiā uiditur in eas. Diuiditur autem adiēctione differentiæ. Animal enim rationali & irrationali assumpto, in hominem & brutum. Et differentiarum uerarum (ut superius diximus) quia propemodum egeni sumus, consilium (quod in inopia fieri solet) oportet ex necessitate sumanūs: ut quemadmodum in definiendo, sic in diuidendo, aliiquid quod lo cum ipsis arum expleat, mutuemur. Ut si diuidere brutū uelimus, dicamus aliud in terra, aliud in aere, aliud in aqua uitam ducere. Vel item dicamus, bruta omnia aut natare, aut uolare, aut ingredi, aut repere.

Genus, species, differentia.) Que hoc capite dicuntur, huc tendunt, vocabulo generis hic utendum esse tam latē, vt quicquid de pluribus siue specie siue numero solo distinguitur in quid prædicatur, generis nomine recipiat: speciem vero dicit, de quicunque genus siue sumptum prædicatur, siue illud reuera species sit, siue etiam individuum. Sed quod ad speciem atinet, species, inquit, tum denū species dicenda est, cum refertur ad ge-

Speciem individui collata, species rationem amittere.

*Hac verba in alijs exemplari bus omisi sunt, verum in exemplari manu Rodolphi scripto inueniuntur. Quomodo hic uerbi usus sit nomine generis & speciei.

Species.

RODOL. AGRIC. DE INVENT.

nas: nam individui collata, ratione in specie amittit, & faciem ac similitudinem in qua
induit generis. Vel ut Cicero in auctore forma.) Ciceronis hac de re verba inuenies lib.
huius cap. 9, vbi agitur de discrimine totius & generis, formarum & partium.

Quid diuisio, quæ eius utilitas, qua lege & quot modis fiat,
cum alijs quibusdam.

CAP. VII.

Dividendi utili-
tas triplex.
Vide Boetii in
lib. de diuisione.
Platini Phaedro
& de regno fab.
lib. 4, cap. 3, lib.
11, cap. 1.

T quia diuisionis locus nos admonet, quid sit ipsa &
quo pacto tractanda exequamur. Per quam utilis e-
nim est diuidendi ratio, tum ad rei quæ diuiditur na-
tura demonstrandam (proximum enim est, ut cum quid sit
inumquodq; dixeris, deinde quotuplex sit ostendas) tum ad
definiendum. Definire nāque non aliud uidetur, quād ex ge-
nere per differentias diuisio, in speciem descendere. Præcipue
uerò ad differendi orationisq; copiam, ut unum aliquid quod
multa ambiu suo complectitur, in partes spargas, late enim
funditur, quod ex uno ueluti corpore in suas spargitur par-
tes. quemadmodū multa si in unum colligas, in angustū agun-
tur. Diuisio igitur, est generis in species per differentias
diuideremus, ita ut ea in multis locis & communione
potest, ut in multis locis & communione diuisio
de ratiōne & in
Cic. in Orat. &
2. definib.
Prima causa cum
cauilibus & ceteris
hac lex no sem
per obseruari
possit.

DIALECT. LIB. I.

15

cies ex differentia constituantur: nihil autem constituitur ex
negatione. Labascit ergò continuo uera illa diuidendi lex.

Deinde cuius felicitatis est, ut uel prior differentia uera sit,
quādo uel p[ro]uincia, uel planè nullas esse ueras in confessio est?

Ergò & hanc undecimque datur grecissimus fitique ut altera
non sit uera, altera nullo modo differentia sit: appareat que
multo ista dici speciosius, quā rectius posse obseruari. Ace-
dit istis, quod cum unam fortasse differentiam aliquo modo
eloquamur, ut sit uerbi causa uolatile, & speciem quoq; inue-
nimus, quæ est uera. Eduieris, quorundam cum differentiam
aliquam inueniamus, de sit speciei nomen. ut bipes esse, anima-
lis sit differentia fortasse, nullam tamen ei speciem tribuere
possis. Sic & pisces nota est species, in reddenda differentia
fortasse laboretur. Nobis sicut primum esset, & uoto forsitan
optandum, ut legitimis duabus differentiis diuideremus, ita
proximum erit, ut qualibuscumque, duabus tamen: si minus po-
terimus duabus, at quotcumque poterimus diuidamus, dum
modo uniuersam, eius quod diuiditur, complectantur latitudi-
nem, quamobrem nō per ea modū quæ in substantia eius sunt
quod diuiditur, sed per omnes locos qui circa, quique extra
substantiam sunt, dicitur diuisio. Sanè eorum quæ in sub-
stantia sunt, apissima per quam diuidatur est forma, quod ea
perfectæ differentiae origo est. Nam corporum, aliud anima-
tum est, aliud expers animal: hæc ex forma ducta est diuisio.

Deinde proxima, quæ ex materia ducitur. Vt arborum
aliæ ex semine sunt, aliæ sponte nascuntur. Hinc iā ab ad-
iacentibus accipitur, Vt animalium, aliud mansuetum, aliud
ferum. Et contrà quoque diuiditur adiacentia in ea qui-
bus adiacent, Vt feritas, alia serpētis, alia avis, alia reliqua-
rum beluarum est. Et per actus sit diuisio, Vt hominum,

RODOL. AGRIC. DE INVENT.

6 alius studio, alius lucro, alius voluptati operā dat. Et per
 efficientia, Vt animaliū, aliud parentis efficacia, aliud calo-
 re solis, aliud putrefactiōe gignitur. Et per effecta. Vt ani-
 8 malium, aliud frētum, aliud ouum, aliud uerem parit. Et
 ex fine, Vt rerum domesticarum, aliæ ad necessitatē, aliæ
 9 ad uoluptatē, aliæ ad usum pertinet. Contrā quoque ex
 ijs quæ ad finem pertinent. Vt opum parandarum causa, aliij
 10 iustam operam nauant, alijs sc̄enae rantur, alijs ui rapiunt, alijs
 11 fraude subducunt. Iam uero, animalium aliud terra, aliud
 12 mari degit: ex loco est. Et flores, aut hyberni sunt, aut uer-
 13 nū, aut aestiuū, aut autumnales: ex tempore est. Et homines
 alijs serui sunt, alijs domini, alijs neutrū: ex connexis sumuntur.
 14 Contingentia etiam diuisioni conuenient: ut musicorū,
 15 quidam literas sciunt, quidam ignorant. Et pronunciata,
 ut quidam bonum laudati sunt, quidam uituperati, quidam
 16 silentio latent. Attulerit etiam aliquid comparatio, ut po-
 pulares, quidam infra regem sunt opibus, aliqui pares, non
 nulli superiores. Et à similibus diuisionem expresserimus:
 ut aliorum uitæ propositum, industria formicam imitatur,
 17 aliorum segnities similis est museis: Opposita & differen-
 tia prouersus à diuidendi ratione abhorrent. Necesse est enim,
 ut quicquid diuiditur, de ijs predictis in qua diuisione est.
 Nibil autem de his que repugnant sibi prædicatur: quòd fit,
 18 ut ne diuidi quidem posse per ea que sibi repugnant. No-
 men rei præterij, quoniam parum accommodatum credidi di-
 19 bozerni repugnare possunt. Quanquam fuerunt, qui facerent diuisionem eius in
 aut de ceteris præceptis oītriges significatas. Vt taurum diuideret in domesticum animal,
 & fidus, & montem. Quod qua ratione diuisionem appellent non video, cum id uel ratio loquendi coarguat. Nec enim
 quisquam tam inceptus sit, ut dicat: taurorū, aliū animal, aliū

DIALECT. LIB. I. 16

fidus, aliū mons est. Similiter longè minus diuiso est rei in
 nomina. Vt non patiar, non feram, non sinam. Nisi quis diui-
 sionem etiā putet esse, Anna soror, soror Anna, cum hic quē
 admodum & illic, idem diuerso sono, quanquam non uerbo-
 rum, constructionis tamen, repeatatur. Diducitur tamē unū,
 & in multa explicatur. Diducitur quidem, sed non ita, ut id
 diuiso uocari posse. Neque enim ignorandum nobis est, pos-
 se tripliciter aliquid quod unum sit, in plura diduci. Diu-
 isione, quæ quomodo fiat, diximus. Partitione, quam mox di-
 cemus. Et enumeratione. Ea fit, quoties multa, quæ uni ali-
 cui insunt, recensēmus, ut cum dicimus, Cicero eloquens fuit
 & prudens, & uindex appetitæ dominationis: & reliqua,
 quæ in immensum extendi possunt. Certum est non diuidi in
 ista Ciceronem, quoniam Cicero individuus est, nec partes
 etiam esse Ciceronis ista. Enumeratio ergo est multorū, que
 ad unum aliquid rediguntur. Hoc pacto & multa unius uer-
 bi significata, & unius rei nomina, non diuidēdo didicimus,
 sed enumerando recensēmus. Nonnulli arctis admodū finibus
 clauerū totam hanc rationē diuidēdi, ut omnē diuisionē que
 non sit per ea que in substantia sunt, dicent, aut subiecti es-
 se in accidētia, aut accidētis in subiecta, aut accidētis in ac-
 cidentia. Liberum est & suū cuique indicū. Mibi uisum est
 quād copiosimē possem aperire rem istū, quoniam uisus eius
 latē patet. Nec ignoro, posse eis quoru aures non sint ijs au-
 diendis imbutæ, uideri re perplexiore esse, quod tamen, quā-
 uis exigua animi int̄cio, mollet: modo nō pigeat tātisper sub-
 fidium petere à communī studiorū artifice labore. fructus
 certè laborum, quod affirmare ausim, non pœnitibet.

Perquam vñlis erit. Ad tria ait in primis conducere diuisionem, ad plene cognoscendū. Diuisionis vñlis.
 diuiso eam que diuiditur, ad aptē definiendum, ad differēti orationique copiam.
 Diuiso igitur. Afterius capit nomē diuisionis quād ali solent. Quade re plura cap.
 non, quia locum leges oportet, modo hunc velis plane intelligere. Placuitque o-

Verba sunt Cic.
 in Catilinam
 Dido apud Virgil. lib. 4. Aen.

Cailli amotio.

Cap. 9.
 Enumeratio
 quando fiat.

hec socii p̄bū l'go de diuise
 oītriges significatas
 ipso et p̄p̄z porphyrius p̄p̄z
 ipso

RODOL. AGRIC. DE INVENT.

namen diuisiōnēm.) Tres afferat causā, quātobrem non semper diutus inter se pugnatibus differtis siūlū posit abolutū. Primū, quod nullū penī genere vītāq; nobis diffentia fī cogitā, sed alteram negationē fēre exprimāmus; alteram, quād in plērisque ne altera quidem illa, quā affirmationē affertur, vera est diffentia: postrem, quod sāpē diffentia inventa, iugula adhuc est species: & rufus notā spēcē, differen-
tia tamen manet incognita. Deinde cuīs felicitatis est.) Rara (inquit) & maxima-
cūndam felicitati est, si vel prior illa, quām affirmationē exprimimus, yera sit diffen-
tia, propterā quōd vel paucis vel nullas potius verā est cōfāt, tantum abeſt, vt cogniti-
tan habemus vrātū. Sī Cicero in Antoniū, in dēlinquētiū cuīs temperantia fuit, d.
M. Antonio querēntem, abfīdere maledicō? Ut arbōrū alia? Biūus libri 15.
cap. 33. Arbōres (inquit) quās naturā debeatū, tribus modis nascuntur, spēte, femine,
aut ab radice. Nomen rī prateri) Hanc hodie vocant diuisiōnē vocis in signifīca-
tione, cuius sententia authorē lantū Bōtūtū. Eius ego haec de verba subieci. Est enim,
inquit, diuisiōnē generis in species: est rufus diuisiōnē cum totū in propriis diuiditū
pertinet, alia cum vox significans multa, in significatiōnē proprias recipit sc̄iōnēm. Ex
his tribus diuidendū generibus, Rodoſplus solum p̄mū illud diuisiōnēm appellat, al-
tenū partēcione, enumeratiōnē tertium. Georgius Trapeziūtū, p̄strem hoc,
diuisiōnēm vocat, reliqua dii jūdētū nominib; quibus Rodoſplus.

Quid Aristoteles proprij nomine designauerit. Quid eius acceptiones enumerauerit Porphyrius. Et quomodo hic eius nomine utendum. C A P . V I I I .

CAP. VIII.

Ristoteles proprium vocavit, quicquid omni & soli inest & semper, ut homini proprium, natum esse se ridere. Omni enim inest homini, & soli inest, & semper homo natus est ridere. Diuinitusque in definitionem, & id quod communi nomine (quoniam aliud non suppetebat) proprium dixit. Eodemque proprij nomine complexus est differentiam. Sanè differentia, quod ipsum nomen praese fert, dicetur commodius, quoties generi quod diuidit comparatur. Ratiociniis enim & irrationali, animal ab animali differt. Aut quoties species cui destinanda adhibetur, reliquis consertur speciebus ab illa differentibus. Suae enim speciei comparata, substantiae pars est, rectius proprium dicitur, quam differentia. Nec ego istud sic accipi uelim, tanquam idem putem esse differentiam, & id quod propriam passionem (que quid sit, quo pacto à differentia distet, persequi non nostri est instituit, nec enim satis de eo conuenit omnibus) sed ut ostendā

DIALECT. LIB. I. 17

placere mibi, in præsentia dici proprium, quo pacto Aristoteles uoluit, quicquid de eo cui id proprium esse uolumus, conuersim dicitur. ut quemadmodum dico, omnis homo est capax disciplinae: sic dicam, omne capax disciplinae est homo. et sicut omnis uirtus est expectenda, sic omne expectandum est uirtus.

tus. *Porphyrius in Iagoge* quaerupliciter dixit propriu-
dici. *Quandoque* enim quod soli inest et non omni, ut nau-
tam esse uel musicum homini, nihil enim praeter hominem di-
ci potest nauta, uel musicus. nec omnis tamen homo nauta uel
musicus dicitur. *Quandoque* quod inest omni et non soli, ut
uiuere omni inest homini, sed non soli, nam et omnia anima-
lia et plantae uiuere dicuntur. *Tertio*, quod inest omni, so-
li, sed non semper, ut cauescere homini, quod non nisi senio co-
tingit. *Quarto*, quod omni soli et semper inest, ut erudi-
lem esse, homini, de solo enim et de omni et semper dicitur,

idque uerè est & exactè proprium, quo modo & nos hoc loco accipi proprium uolumus. Quoniam autem (ut prædimus) in reddenda sua cuique rei differentia laboramus, propriam ferè passionem, quā uulgo propriū significamus nomine, quoniam differentiæ nomen usus à proprio secreuit, eam in locum differentiæ subdimus: & eam quoque si pro arbitrio & ubique res posceret, paratam & ad manum habere-
remus, esset qualecumque quidem, sed aliquid tamē, mi-
nus enim in definiendis distinguendisque fluctuaremus re-
bus. Nunc pro differentiæ ponimus proprium, neque id unū,
aut satis firmum, aut certum, sed sēpē ex multis collectum,
& tum quoque ambiguum, & anceps. Notum est quid Pla-
toni acciderit, qui cum diligenter dominus proprium reddi-
sse uideretur, bipedem esse & implumem, & definiiret ho-
minem esse animal bipes implume: Diogenes Cynicus, gal-

Proprium' qua-
drifariā dici secū
dum Porphy.

fiono un di

**Insu'sus Dioge-
nis in Plat. iocus**

Quædam uirtutis sunt atque efficaciam cuiusdam. Substantie sunt, ut partes domus est pars, ligna nautis. Quantitatis, ut ipsæ que extensa sunt, pedale, bipedale, tripedale & quadrupedale: dicimus enim decempedalis rei partes, et in tempore, præteritum, instans ^{et} futurum, & in numeris denarij sunt partes, unum, duo, tria, quatuor. Virtutis autem sunt partes, quemadmodum dicimus plus roboris Achilli fuisse decipiens fieri calorem quam Aiaci, & duplo plus luminis soli esse, quam luna. Sic quoque animæ quatuor partes facimus, uiuificandi, sentientiæ, mouendi, & intelligendi. Et uero substantiae sunt partes, alia de proximo substantiam constituant, ut sunt materia & forma, qualia sunt in homine corpus & animus, in arbore uita & lignum. quarum huiusmodi conditio est, ut si qua partium desit, non esse res, non tueri nomen suum possit. Aliae ad integratatem rei explendam pertinent, quarum nonnullæ deesse rei queant, ut non intercidat, ut pedes, manus, caput, hominis sunt partes, nam pedes aut manus deesse homini possunt, ut quanquam uel mutilus uel mancus, homo tamen sit & dicatur. Atque ea quidem, ut breuiter dicatur, constitutæ rei sunt partes, illæ constituenda. Est & alia quadam partium differentia, quod hæc quidem eiusdem sunt generis, quas ὁμοίεις, Græci uocant, nos cognatas dicere possumus. Vi partes ligni, omnes sunt lignum: partes lapidis, lapis. Hæc rursus, & teoyevels, hoc est (ut ita dicamus) multigenæ, que non in idem genus ueniunt: ut partes domus, ligna & lapides, non sunt domus. Partes hominis, carnes, nerui, ossa, queque sunt istis similes, non sunt homo. Sed materiam & formam, que hæc uel maximè omnium precipue sunt partes, exactius explicare ad physicum pertinuerit. nos satis habebimus, quoniam crebro per os reddit mentio ea-

rum, quomodo cunque datur, pingui (quod aiunt) Minerua ipsas indicare. Materia ergo, est subiectum ex quo aliquid generatur primum, & in quod corruptitur ultimum. Itaque ipsa nec generari potest, nec corrupti. Forma, est modus quidam materiæ, quo sibi contingit, ut huius uel illius speciei capiat nomen. Volenti igitur scire cuiusmodi res sit materia, hoc pacto proximum fuerit rimari. Demus in exemplum hominem. Semoueamus intellectu animam. Facile id quidem est, quod quotidiana nos mortis conspectus docet. Difficiliora sunt que sequuntur. Separemus tamen intellectu omnem colorem, deinde omnem habitudinem corporis, ut est calor, frigus, durum, molle, & reliqua id genus. Deinde figuram, ut quod diductos habeat pedes, quod distentus in brachia est, quod in caput erectus. Postremo omnem magnitudinis modum mensuramque demamus. Id quod iam reliqui habemus, materia est. Dices fortasse, nihil video relictū, neque tale quicquā concipere possum animo, quod omnibus istis priuatum sit. Dabo ut concipi possit. Est uidere in monumentis operosis extructis, in quibus cōditum sit corpus aliquod, tandem temporis diuturnitate nihil preter pulueres terræq; remanere, & hoc idem quod homo fuit (ut loquimur) terra est. Certunque est quiddam ibi esse, quod antè humanitatis habuit in se speciem. Idque ipsum terræ iam faciem habere, & posse ipsum postea quandoque, uel igne excoctum in lapide durescere, uel in herbas excultum uirescere, uel aliam quanuis naturæ formam accipere. Vides item non colorem, non figuram, non ullam habitudinem corporis, que conspicit tangue possit, eandem, quam prius esse. Ergo perpetuum illud, quod prius homo, postea terra est, in aperto est, nihil esse eorum que tangi cerniue possunt: cum hoc manserit, illa cum-

RODOL. AGRIC. DE INVENT.

solidum voces miscerunt permutando numerorum multisque modis diversorum atque ipsius permutacionibus permutationibusque rerum naturae expositum, ipsum immutatum, est materia uera illa quam primam vocant.

*Quod uero carnem & ossa hominis vocamus materiam, &
lapides atque ligna domus, similitudine quadam dicimus.*

At forma est in hoc assumpto corpore, quemadmodum cum homo fuit, anima (ex ea enim habuit quod homo erat) ita iam cum mutatu est in terram, id à quo habet quod terra est. Sic et si deinde solidetur in lapidem, id quo lapis est, si in aquam diluatatur, id quo aqua erit, erit et forma ipsius. Cerni ista non possunt, concipi tamē posse, non quidem qualia sunt, sed quod aliquid sunt, in prospectu est: et materiam semper manere, formam uero aliā alia fluctuum in morem continentem proponendi, et nouam ab ipsa rebus subinde faciem afferri. Dicitur et aliter materia, id quod negotio alicui propositū est, circa quod elaboret: ut materiam infamie dicimus impudicitiam, sic et virtutem materiam laudis: et curarum materiam, et libri, et studiorum dicimus. Sed nos quoque nemis longo materia tractatu fastidio materiam prebeamus, pergamus ad reliqua.

Sic Horat. in Arte Publica materia priuata ris erit. pergamus ad reliqua.
materia priuata est. & nouam ab ipsa rebus subinde faciem affserri. Dicitur enim quod negotio aliqui propositum est, circa quod elaboret: ut materiam infamiae dicimus impudicitiam, sic & uirtutem materiam laudis: & curarum materialium per se. & libri, & studiorum dicimus. Sed nos quoque ne nito circa genit. lund excepimus. mis longo materia tractatu fastidio materiam præbeamus, ergo de hac uinculis agit. & ut deinceps
Toutum & partes sequuntur.] Quod & hunc locum & superiore illum de specie pla-

Quid inter sit
inter diuisionem
& partitionem.

Species seu forma.
Inter formas & partes quid interfit,

Totum & partes sequuntur.] Quo & hunc locum & superiore illum de specie plaus intelligamus, acribenter videtur baya Ciceronis in Topicis. Ea si habent, Partim omnem & diuisionem genus quale est efficiuntur. Sed quid inter te distare, lanum dicendum est. In partitione quasi membra sunt: ut corpus, caput, humeri, manus, articula, crura, spinae, &c. In diuisione formae: quas Greci οὐκ vocant, nisi, si forte tractant, species appellant, non per se sed id quidem, sed in utilitate, ad mutuant los caus in dicendo. Nolim enim, si in latine quidem dicti posint, speciem & speciebus dicere: & sapere his calibus videntur esse, at formis & formarum velim. Cum autem vroque erbo item significari, commoditatem in dicendo non arbitror negligendam. Et in temporibus libro, Formas qui putantur esse quod partes, confundit artem: & similitudinem quadam conturbat, et nam fatus acut, que sunt fecerimus, distinguunt. Hoc in topicis. Verum is ipse, qui hic tam sollicito formam sciret a partibus, in libris de oratore ipsius formas seu species, partes appellat. Atque itaque Quintilianus liber, Sit igitur juxta, ut supra significari, Diuisione rerum plurimum in singulas, partitio singularium in partes difcretus ordo, & recta quedam collocatio, prioribus sequentia annescens. Et superius libro quinto de Cicero loquens: Diuisione autem adiunxit, inquit, diuisionem docet, quam differre a partitione, quod haec sit totius in partes, illa generis in formas,

DIALECT. LIB. I. 20

Et in tempore. **I**nstante, preteritum & futurum, mihi ad substantiam temporis magis, an ad quantitatem pertinere videntur. Forma est. **O**ppido quam eleganter **F**orma. formam defuit. **V**t autem fatis & raudioribus, explicatiois causa trunca tunc illi facilius. **O**lin trunca e nus apud Horatium in exemplum. **I**n ergo trunca, quām dū rude & initile erat lignū, rūnū, scilicet. **S**anque canēque priapi nomen habebat, et tamē vtriusvis harum appellatiōnū tyr. 8. capax. **V**nde ergo, vt priapus postea diceretur, non scannum? nimurū ex delineatione nella quām a fabro acceptare. Atque hęc delineatio, hęc expeditio, hic modus ita a fabro et cunctis additus, forma illius priapi erat. Eundem in modum, tutor ex eodem corio, vel peronem, vel sandalium, vel cothurnum potest efficiere. Quod itaque ad matrem, hoc ēt, ad cornutum attinet, nullum ei: horum nominum competit, potest autem vnumquodius competrere. **Q**ui ergo sit, vt postea opere perfecto, yni us tantum, nō etiam reliquorum nomen accipiat. Minus ni ex figura ac modo, eo quem addidit ei corio tutor: atque hic iam modus, vel peronem, vel cothurnum, vel sandaliū formā dicetur. Itidem res habent naturam. **Q**uid figuram est sic carbo, fit deinde eius. Materia eadem, forma diversa: quām & nomina diversa sequuntur. **V**ides ergo opinor, formam eff. à qua res habet, vt huius aut illius speciei nomen accipiat. **Q**uid vero canem. **C**aro, ossa, lapis, ligna, ferrum, aurum, argentum, proprieat an similitudine quadam materia nomen solvantur, id iam non disputo. **H**oc scio, vītati eff. genus fermonis, vt argentea pātina materialiter dicantur aurea, aurum: flannea stannum, atque item in certis. Et quōd ad intentionem pertinet argumentorum, probe in hac omnia materiae vociblū competit: quācūq; circa hoc certe loco, quecumque eius generis sunt, et hoc nomine non ineptū significari possunt. **A**t forma est. **Q**uemadmodum hominis, inquit, forma est anima, quippe à qua habet ut homo esse dicatur: ut in hoc afflūtum corpore, in puluere inquam hoc, in quem transmutatum est corpus humanum, forma esse dicetur: id à qua habet, quod aut ē terra aut puluis est. **Q**uid si contingat eundē hūi cū puluere solidari in lapidem, iam priori rūrū forma abiecta, illud eius materie forma dicetur, cuius adiunctu lapidis nomen accepterit.

De coniugatis & eorum usu.

CAP. X.

L Ocorum qui in substantia sunt, postremus sunt coniugata, quae nomen istud acceperunt, quod ipsa uocis similitudine sub unum sunt iugum decincta, ut sub sapientia sapiens & sapere, & sub iustitia iustus & iuste. Aristoteles istis addidit quae casus vocavit. Ut sint uer causa, coniugata ea, quae cum eo conseruntur, ex quo pri-
um denominantur, quemadmodum diximus. Casus uero ea, & a primo illo decadentia derivataque, cum eo ipso compo-
nuntur, ut sapiens & sapienter, iustusque & iuste, fortis for-
ter. Nos Ciceronem secuti, quando tenui admodum limite
secreta sunt ista, coniugata in commune dicemus, quod non
commodè fieri posse, Aristoteles ipse etiam uidetur sensisse.

Sunt autem nonnulla, quorum conjugata facilius in re intelligas,

in his quae nominis non
 habet ut per se propriae
 sed ut significante admodum enim à calore calidum, & ab industria industriū dicimus: & in quoque calor est, & industria, hunc calidum & industrium vocamus: sic à virtute quod deducas nomen non facile sit inuenire, namque ut à somno somniculosum, & ab officio officiosum: sic à virtute virtuosum dici, latinè loquendi ratio fortasse non permisit. Utque etiam ita loquare, non tamē conuenient nomina ista nostro instituto, nec enim in quoque somnis est somniculosum: nec qui officium quodvis faciat, officiosum: nec virtuosum dixeris, qui unā aliquam habet virtutem, itaque quod ad argumenti inueniendi rationem pertinet, querendum in talibus est nomen, quod non idem sonet, sed idem significet, & à virtute quidē uoces probabimur loci esse virtutem, sed ob id tamen nō esse ne ad agere, sed diligendum. Non ita crebrū in definiendo plerorumque usus, quando enim à proximo distant coniugata, & non re modo, sed nomine plerunque arctissimè iunguntur, ex aequo ferè uel nota sunt utraque uel ignota. Fitque, ut in eis si moliens frustra altero coniugatorum coyeris aduersus eum, qui alterum auersetur: aut quisquis alterum det, de altero non dubitet. Qui enim negat, quisquis bonus vir est, eum felicem est: difficulter illi persuaseris hac via, quod in bonitate sit potius sita felicitas. tantundem enim laboris in utrouis horum sibi approbando sumes: aut quantum assentiarum huic parti, consistere in bonitate felicitatem, tantum etiam eadem opera det eo, quod omnis vir bonus felix sit, contentio remittat. Vbi tamen res dederit ut eo uti possumus, non negligendus erit. Quandoque enim acuminis, quandoque virium multum, quandoque utrumque habebit. Eleganter itaq; apud Terentium est, Homo sum, humani nihil alienum à me puto. Inspiciendus

In heautum.

ergo locus ex retractandus est. Aliiquid forte uel ex scipso, uel quod ad alios locos pertineat, dabit: & quod in altero coniugatorum querentes non inueniensemus, illius in altero nos admonebit. Ut qui potentiae uel bona uel mala, uel si quia alia insunt perquirere uoleat, facilius in nomine potentium & magis ad manum posita cōsequetur, eorum cum pericula, cautionem, beneuolentiam, inuidiam, uirtutes, sceleras, honestos fēdosque exitus, aliaque huius conditionis in utrāque partē spectauerit ad definiendum quoque nonnihil profuerit. Aperiūtis enim utcunq; ex sapientis persona & actionibus officiisque peruidas & eruas quid sit sapientia, quād ex ipso sapientie nomine. Sic & amicitia quid sit, ex amicis: & anima quid sit, ex animatis. & contraria, si quā uia altera horū cognita tibi fuerint, facile ad altera definienda regrediare. Eorum autem argumentorum, que exempla uocant rhetores, nonnullorum uis ex hoc pendet loco. Nam cum dicat quis, uirtutem sufficere ad tueriā felicitatem: idque probet, & in paupertate Curius, in exilio Rutilius, in tormentis Regulus, miseri non fuerint, ista solum ex eo capiunt uim docendi, quod in omnibus uis uirtus fuerit, quodq; uiri boni sunt habiti. sic si quis regnare malum esse confirmet, doceat quē exitu Cyri, Cambysis, Alexandri, Pyrrhi, in promptu est uidere, hic à regnandi nomine, ad reges orationem esse deflexam.

Locorum qui in substantia sunt,] Boëtius topicarum differentiarum libro ij. Catus, inquit, est alicius nominis principalis inflexio in aduerbiū, vt à iustitia inflectitur iuste. Catus igitur à iustitia id quod dicimus iuste. Coniuncta vero dicitur, que ab eodem diuero modo deducuntur, ut à iustitia, iustum, iustus. Hac igitur inter se & cū ipsa iustitia coniuncta dicuntur. Aristoteles disputat de cōiugatis, eti obscurissima est, tamē huc spectare milii videtur, ut quaevis, ab uno aliquo principali nomine fluit, ea cīa una cū nomine illo principali cōiugata dicuntur, ut sapientia, sapicē, sapere, sapienter. Catus vero, sola ea dicuntur aduerbiā, q; à nomine aliquo principali desicitur, vt à fortitudine fortiter, à prudētia prudētē. Ea quia loc⁹ Rodolphus, que Aristoteles sententia recitat, nūi videtur corruptio, no inuidle fuerit opinor, si ipsa Aristoteles verba ex 2. top. hoc adscribam⁹

Arist. i. Rhetor.

De his vide Fab.

lib. 5. cap. ii.

De his vide Fab.

lib. 5. cap. 4.

Vide Gellius lib.

6. cap. 4.

reg. electio

ut q; ab alijs

in eis concrē

sumus nos

RODOL. AGRIC. DE INVENT.

*Miér fortasse legénd apud Ci- ceronem.	Vbi tamē res dederit. <i>Jos Cicer o</i> & <i>vñus</i> est quinto libro de finibus : Paupertas si malum est, inuidicis non — malus esse non potest, quamvis sit faciens. Ruris: Dolere malum : in cruce qui anguit, beatus eis non potest. Et secundo de oratore: Si pietati summa tribuenda laus est, debetis moteri, cum <i>Q. Metellus</i> cum pliègure videaris. Ibidem: Lucili pecunia horum non est fed liberum, quia enim libet pacifari. Quanquam postremum horum non inepie duci videatur à nomine. In paupertate Curius. Alludit ad locum Seneca in libro de prouidentia, ubi de fortuna ille loquens: Contumacissimum quinque (iniqui) & recidivum aggrederit, aduersus quem ita vim inueniat, ignemque experitur in Muto, paupertatem Fabricio, exilium in Rutilio, tormenta in Regulo &c. De paupertate <i>M. Curij</i> , lego <i>Valerium Maximum</i> , libro quarto, capite tertio. In <i>Exilio</i> <i>Rutilius</i> . Hic est vir erat innocentia summa, tame canus a publicanorum iniuria Asiam defendens, iunius equestre ordinis, penes quem tunc iudicia erant, Smyman in exilium missus est. Vnde cum reuocaretur poftea à <i>Victore Sylla</i> , maliur in exilio innocens mori, quam eo vnde inique diebus eratreverti. Meminit eis, rei præter alios <i>Cicer o</i> libro oratore primo, & tertio libro de natura deorum. Item <i>Fabius Quintilla</i> , lib. vñdecimo, & in epitome <i>Liuiam L. Elorū</i> . <i>Cyrus</i> . Hunc quo modo Sammarcineri occiderint, & caput eius regina <i>Thomoris</i> in vthen humano sanguine plenum immixtum, primo historiarum libello narrat Herodotus. <i>Cambyses</i> . Hic quemadmodum regno à Magis occupato, Achaeanis Syrig vrbe descederit, idem Herodotus redit libro quarto. <i>Alexandri</i> . Hunc post euerum regnum Perfutum, Babylonie diem extremum obiisse scribunt hift orographi. Fuerint qui tradidint Aristotelem Antipa triu id confidit dñe, vt <i>Alexandri</i> veneno de medio tolleretur, idque venenum suffit Aristofetus ingenio dignum, nempe aquam quandam gelidissimam ex <i>Noacrite</i> pera fudentem : præ nimio frigore, nulla alia re quam equina vngula potuerit contineri. Sed
Seneca.	
Paupertas Curis Rutilius.	
Cyrus.	
Cambyses.	
Alexander.	

Seneca. ad locum Senecæ in libro de prouidentia, ubi de fortuna ille loquens: Contumacissimum
quemque (inquit) & recitissimum aggreditur, aduersus quem si vim intendat, igneum
qui expertus in Muto, paupertatem Fabricio, exilium in Rutilio, tormenta in Regu-
Pauuptas Curij lo &c. De paupertate M. Curij, et Valerium Maximum, libri quo, capite ter-
Rutilius tio. In xylo Rutilius. *Hab. sibi vir erat innocens, sumptuosa sapientia cum a publica*

Cyrus. *anos Cicero libro oratore primo, et tertio libro de natura deorum. Iam Fabius Quintilla, lib. vndeccimo, et in epitome Litiiana L. Florus, Cyri. Hunc quo modo Sarmatice vicerint occidentique, & caput eius Reginia Thomiris in utrum humano sanguine plenum invenerit primo fieri organum libato. Herodotus in Cosa, Cosa, lib. viii. His*

Cambyses. vicinum occiderintque, & caput eius Regina Thomiris in vtre humano sanguine plenum immiserit, primo historiarum libro narrat Herodotus. Cambyses.] Hie quemadmodum regno a Magis occupato, Aebatian Syria urbe decesserit, idem Herodotus re-

Alexander- extremitum obitile scribunt huius orographi. Fuerunt qui tradidint Arisotelem Antipa-
tro id confidit, ut Alexander veneno de medio tolleret, quod enim venenum suum
Aristotelis ingenio dignum, nempe aquam quandam gelidissimam ex Nonacria petra
fudantem: pse nimio fit eore, nulla alia re quam equina vinctula potuerit contineri. Sed

DIALECT. LIB. I. 22

de his tuis plura apud Plutarchum. Pyrrhi.] Is Argiorum urbem incautius cum Pyrrhus exercitu ingressus, cum recipere sciret in castra vellet, muliercula quadam superiori elo-
co tegulam capitii eius ita impedit, ut tenebris ante oculos obortis ex equo deelaberet:
continuimus à milite quodam Antigoni, cui Zopyro nomen erat, occisus est. author
Plutarchus.

DE LOCIS HS, Q VI CIRCA SVBSTAN-
TIAM REI ESSE DICVNTVR.

*Quid adiacens, quæ adiacentium diuersitas, quæ quibus maximè
infint rebus.* CAP. XI.

C Irc substantiam diximus esse adiacentia & actus.
Adiacens uocamus modum rei inexistentis, quo ali-
quid aliud quam secundum substantias sue denomi-
nationem uocatur. Ut prudentia est modus quidam hominis.
Nam enim intorrogas, cuiusmodi uir sit Cato: recte respon-
tas, prudens. Itaque capit ex prudentia nomen aliud quod-
am quam substantias sue: neque enim Cato a substantia sua
prudens, sed homo uocatur. Multiplex est hi in locus, vari-
que flexus habet. In summa quidem omnia, quae adiacent re-
bus, aut sensibus comprehenduntur, aut cognoscuntur intelle-
ctu. Sensu comprehenduntur, primu[m] communia illa plurim[us] sensu.

Multitudo, id est numeri omnes. Magnitudo, quæ tribus in rebus posita est, in longitudine, latitudine, & crassitudine. Figura, cuiusmodi est planū, obliquū, rectū, curvū, triangulū, quadrangulū, circulare, & reliqua id genus. Cōprehenditur & motus, sed hic alterius loci est: ad actus enim pertinet. Deinde quæ singulorū sensuū sunt propria. Vt iūsus lucidū, obscurū, perspicuum, opacū, coloratū: auditus, sonus: gustus, sapor: olfactus, odor: tactus, calidū, frigidū, humidū, siccum, durū, molle, asperum, lœue, & reliqua quæ tactu percipiuntur. Hæc sunt semina omnis nostræ sciæ, hæc omnis humanorum ingeniorum iactatio. Ex iis uariè coniunctis coagmentatisque, omnium rerum species, multitudinē, uarietatē, discreuiimus. Itaque dubitet quis, querelā ne dignius sit tā in arcto humani

Cic, de finib.
Quicquid animo
cernimus, id om-
ne oritur a sensi-
b^o. Idem Arift. i.
post.

Vide pl. lib. 7. non facta in aliis
et I. ad h. 11. et de multis locis.

*Lipr. regis glori glori, f
su papi pot causa venq
ma tcedere glori xiss
mellecum ne ferfa perci*

RODOL. AGRIC. DE INVENT

ingenij uim esse conclusam, an potius admiratione, quod tam
exiguus initius ad tantam rerum inuestigationem, licet dubia
licet incertam, ad inuestigationem tamen potuerit peruenire

Intellectu uero comprehenduntur, que cuncte ex istis animis, agitatione mentis colligit atque decerpit. Ut in magnete colorem quidem et figuram uidemus: uim qua ad se ferrum caput, intellectu deprehendimus. Sic in haematite, sic in smaragdo, alterius ruborem, alterius uirorem oculis est cognoscere, causam autem qua hic impudicitiae impatiens est, ille sanguinem sifist, mens sola perspexit. Velocem esse cursum, iusquu quidem diuidices: velocitatem in quiescente non nisi intellectu, uel ex cursu quem uidisti, uel ex membrorum artu agiliterque colligis. Sic uobis etiam in ea qui nihil

Plin.li.35.ca.16 mus, agitatione mentis colligit atque decerpit. Vt in magnie-
matis deprehensione agitur colore quidem & figuram uidemus: uim qua ad se ferrū
cautus est ferreus rapit, intellectu deprehēdimus. Sic in haematite, sic in smarag-
do, alterius ruborem, alterius uioreum oculis est cognoscē-
re, causam autem qua hic impudicitie impatiens est, ille san-
guinem sifist, mens sola perspexit. Veloce mē cursum,
uisu quidem diuides: uelocitatem in quiescente non nisi in-
tellectu, uel ex cursu quem uidisti, uel ex membrorum ar-
gentis vocat gerare gutta agilitateque colligas. Sic robur etiam in eo qui nihil
est. Secunda diuinitas ferat: sic reliqua. Adiacentium quedam nativa sunt, que
parantur adiacentia. dam parantur & accedunt. Nativā sunt, ut in igne calor,
in aqua humor, in terra siccitas. Accidentia sunt, qualia
cum igni adhibetur: rigor, cum uehemētiū per-
fuderit. Subdiuinitas co-frixit: in cera liquor cum funditur. Quæ accedunt autem,
in quo accedit. eorum quedam facilē dimouentur ab eo, in quo sunt. Vt ru-
borem ex pudore contractum, pallorem ex metu, cōtinuo ubi
causæ desierint, etiam deficere uideas. Quedam uero diffi-
cultur auferuntur, quæ alia sunt, quæ uel in aliquod, quod na-
tura capax sit eorū, ueniunt: ut additus nonnullis rebus uel co-
lor uel sapor, & in nonnullis animis paucis semel acceptus, uel
amor, uel odium, non nisi morte finitur. qualia etiam quæ
go usū exercitioque uenerunt in consuetudinem, ut sunt stu-
dia & artes humanae, & animi motus, qui crebryd repetiti, p
quib' potissimum p' in naturam transiunt. Sed naturorum, cum in omnibus re-
bus, tum præcipius est in eis quæ sensus sunt expertia, locus.
Qualis est uis quedam tuendi conseruandique sui, tum aliud

DIALECT. LIB. I.

23

aliquid simile sibi efficiendi, Vt ignis calore, aqua se frigore tuerit, terra duritie resistit, aer liquiditate elabitur. Iam cuncta aliquid gignere simile nituntur, ut ignis ignem, aqua aquam, in herbis arboribusque fruges sunt & fructus producendarum aliarn semina. Iam in lapidibus gemmisque, iam in reliquis omnibus, quaecunque terra marique nascentur, natura potestas, noxia reliquis rebus, uel salutaris, pro cuiusque naturae diuersitate, Sic in animalibus, alia ad corpus pertinent, alia ad animam. Ad corpus, ut fecunditas, ut prosperior naturae ualetudo, robur, uelocitas, pulchritudo, contrariaque istis. Ad animam, sentiendi memor etiisque uis, feritas, mansuetudo, docilitas, indocilitas, astus, fccordia, istisque similia. Natiua enim est quedam hæc omnibus adiacens uis, qua cuncta in destinatum debitumque naturæ suæ feruntur opus.

Neque enim author ille rerum sequaque quicquam aut sine usu esse voluit: sed tanquam in prudentis patribus familiis domo, cuncta ut essent in officio effecit. Accedunt et eis que sensuum experientia sunt multa, plura tame animalibus, quoniam

naturae uigore in plures se conatus attollentia, in plura in-
currat oportet. Ergo in corpore est aggritudo & lenti-
melior deteriorq; habituo, fames, sitis, satietas, somnus, uigi-
lia, & meditatione parata uelocitas, & usū robur firmatu-
& cultu decor additus. In anima, ut in equo, institutio formā
di gradus ad certum numerum, in cane uenatio: & in reli-
quis animalibus, quæcunque uel homine monstrante, uel re-
rum usū percipiunt. Nam & efferationa quedam sunt usū,
quædam contrā mansuescunt, & uitare pericula, & insidias
struere consuetudine addiscunt. Homo quoniam maximè (ut
dici solet) animus est, maximè quoque hac parte conficitur:
ergo prima ferē in eo peruidentur animi affectiones, ira, a-